

Straffens

KOLOFON

Dansk Retspolitisk Forening blev stiftet i 1978 af jurister, jurastuderende og andre med interesse i den offentlige retspolitiske debat. Foreningen er politisk uafhængig og sikrer og udbygger borgernes retssikkerhed, demokratiske friheder og sociale rettigheder med særlig vægt på at bedre svagere stilledes retlige situation. Se mere: www.retspolitik.dk

Sekretariat c/o advokat Bjørn Elmquist,
H.C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 Kbh. V

Bestyrelsen:

Formand Bjørn Elmquist, advokat
Sekretær Kirsten Christensen, fuldmægtig
Redaktør Jens Lyhne
Kasserer Jeff Jørgensen, jurastuderende
Kristina Maria Siig, lektor
Noe Munck, lektor
Peter Arnborg, fuldmægtig
Marya Akhtar, jurastuderende
Tage Hansen, fuldmægtig
Suppl. Linda Kjær Minke, lektor
Suppl. Hanne Petersen, professor
Suppl. Jørgen Jepsen, lektor emeritus

Retspolitik

Ansvarshavende redaktør: Jens Lyhne
Redaktionssekretær: Jeff Jørgensen
Redaktion: Ane Dahlerup
Layout: Jeff Jørgensen
Tryk: Juratryk, Aarhus Universitet
Oplag: 1000

Kontakt: Jenslyhne@retspolitik.dk
Herlufllille Mølleve 5, 4160 Herlufmagle,
tlf: 5550 1377

LEDER
AF BJØRN ELMQUIST

Om Rundetårn er højere end et tordenskrald, er et af de klassiske nonsensspørgsmål, som de fleste kender.

Helt så galt fat er det nok ikke med spørgsmålet, om straffene skal gøres strengere. I hvert fald ikke umiddelbart.

Men graver man bare lidt dybere, viser det sig, at standardsvaret er lige så meningsløst.

Det fremgår af den undersøgelse om befolkningens retsfølelse, som en arbejdsgruppe nedsat på initiativ af Advokatsamfundet offentliggjorde for nogle måneder siden. "Fremtidens Straffe" hedder den, og inde i bladet gennemgår advokat Helle Lokdam som formand for arbejdsgruppen nærmere rapporten.

Baggrunden var de stramninger i straffeloven, som under stor kritik bl.a. fra vores forening fandt sted frem til 2002, hvor strafferammerne for vold og anden personfarlig kriminalitet blev hævet ganske betydeligt. Det lov-og-orden flertal i folketinget, der tromlede stramningerne igennem, henviste til "hensynet til befolkningens retsfølelse"

Derfor satte arbejdsgruppen sig for at undersøge danskernes syn på straf. Som det fremlægges i detaljer i artiklen, svarede 79 % af 1.000 adspurgte, at de ønskede strengere straffe. Der var bare den hage ved det, at det viste sig, de adspurgte i realiteten ikke havde en korrekt opfattelse af, hvorledes domstolene faktisk dømte. De var selv skrupper, end de troede, domstolene var. Men dog mildere, end domstolene var i virkelighedens verden.

De troede også, at "de andre", dvs. befolkningen i almindelighed, var strengere, end de selv var. Og endelig viste de adspurgte sig at blive mere nuancevede i deres valg af straffe, forstået som mere forstående eller – om man vil – "milde" og "vattede", jo mere de satte sig ind i de enkelte sagers konkrete omstændigheder.

Ni anbefalinger

Arbejdsgruppen opstiller i alt ni anbefalinger. Bl.a. at den dømte ved mæglingssmøder med offeret skal konfronteres med sine handlinger og i højere grad "betale tilbage" til offer og samfund, at den dømte i højere grad skal behandles, og at fængselsstraf på tre måneder eller mindre kun undtagelsesvist skal være ubetinget.

På det mere praktiske plan anbefales det, at der arbejdes videre med rapportens substans. Det bakker DRF's bestyrelse fuldt og helt op om, idet vi har

fremtid

besluttet at afholde en konference til efteråret om netop disse emner. Detaljer følger.

Formålet er ikke at hetze mod de lov- og orden tilhængere, som stadig i uhyggelig grad præger den offentlige debat. Ikke for selve deres synspunkter som sådanne. For det kan jo i og for sig være en politisk holdning som så mange andre. Og at forsvare den er jo en del af retten til frit at ytre sig.

Det, vi ønsker at påvise og få flere mennesker til at indse, er derimod, at der hverken er fagligt belæg for "strengere straffe" eller noget reelt funderet krav i befolkningen i så henseende.

Det første bevistema kan næppe skabe megen tvivl. Der er meget lidt, om overhovedet nogen faglig ekspertise, der kan fortolkes til fordel for stramningerne. Og de gennemførte strafforhøjelser har – helt forventeligt – ikke ført til kriminalpræventive forbedringer i form af mindre kriminalitet.

Det andet bevistema, befolkningens retsfølelse, er der derimod stort behov for at få grundigt belyst og gennemgået. Hidtil har det været et noget elastisk begreb, som hver enkelt er sluppet af sted med at udlægge efter personligt forgodtbefindende, så det på bedste (læs værste) pragmatiske vis blev masseret frem til at tjene præcist ens eget formål.

Var der nogen her i H. C. Andersens eget fædreland, som kom til at tænke på "Kejserens nye klæder"?

Retspolitiske udfordringer

Dansk Retspolitisk Forening 1978-2003

RETSPOLITISKE UDFORDRINGER

25 års jubilæumsskrift

Udgivet på Gjellerup 2003. Pris for medlemmer: 100 kr. plus porto (49 kr) Kontakt: jenslyhne@retspolitik.dk

Kapitler & forfattere:

Tidehverv af Bjørn Elmquist
Retspolitik under en kommerciel kulturpolitik af Ole Espersen
Den internationale straffedomstol af Jørn Vestergaard
Menneskeret i Afrika af Sten Schaumburg-Müller
Grønland mellem Nordamerika og Europa af Hanne Petersen
Flygtningenævnet af Helle Lokdam
Terror og ret af Preben Wilhjelm
Databeskyttelse: skønmaleri eller virkelighed af Peter Blume
Vi har brug for en stærkere offentlighedslov af Oluf Jørgensen
Kommuner, konger og borgmestre af Leif Hermann
Retssikkerhed og socialpolitik af Hanne Reintoft
Proces mod staten af Christian Harlang
Politiets ære – klager og "boomerang-sager" af Jørgen Jepsen
Med straf skal land bygges af Flemming Balvig
Kriminelle stofmisbrugere af Anette Storgaard
Menneskeret - under afsoning af fængselsstraf af H. J. Engbo
Isolation – plet på retssystemet af Ida Koch & Bent Sørensen
Giver straf så fred? af Beth Grothe Nielsen
Børn i processen af Niels Viltoft
Barnet som vidne, psykologisk set af Nina Koeller
Magtens ukuelige munterhed og alvor af Gaardmand & Valeur

Fremtidens straffe

Dansk Retspolitisk Forening var vært ved en debat på Juridisk Institut på Aarhus

Universitet den 14. februar om hvordan vi straffer bedre. En af debattørerne var Helle

Lokdam. Læs hendes redegørelse for Advokatrådets undersøgelse af befolkningens

retsfølelse og rådets ni anbefalinger til bedre straffe

AF HELLE LOKDAM, ADVOKAT

På Advokatrådets initiativ blev der i 2004 nedsat en arbejdsgruppe med titlen: Fremtidens Straffe. Jeg fik fornøjelsen af at være formand for gruppen, som endvidere bestod af to andre advokater, tre med erfaring fra kriminalforsorgen, en politimester samt to forskere fra universiteterne.

Kan det virkelig passe?

Baggrunden for nedsættelsen af gruppen var de stramninger i straffeloven, som fandt sted frem til 2002, hvor strafferammerne for vold og anden personfarlig kriminalitet blev hævet betydeligt. Begrundelsen for stramningerne var hensynet til befolkningens retsfølelse, herunder ofre. Disse stramninger fik flere forsvarsadvokater til at stille sig spørgsmålet: Kan det virkelig passe, at almindelige, unge mennesker, som ikke tidligere har været kriminelle, som ikke ønsker at være kriminelle, og som ikke opfatter sig som kriminelle, skal idømmes ubetingede fængselsstraffe i det omfang, som sker i dagens Danmark? – med alt hvad det indebærer af dårlig påvirkning, mistet arbejde, problemer i forhold til familie, økonomi osv.

Arbejdsgruppen besluttede sig for at se nærmere på de korte, ubetingede fængselsstraffe. Det forholder sig nemlig sådan, at 2/3 af de domme, hvori der idømmes ubetingede fængselsstraffe, fastsætter længden af straffen til 3 måneder eller mindre. Det er således ganske mange personer, det berører;

knap 7.000 ud af ca. 11.000 domme til ubetingede fængselsstraffe om året. Endvidere besluttede arbejdsgruppen at søge penge til at gennemføre en undersøgelse af befolkningens retsfølelse. Denne vanskeligt gennemskuelige størrelse bruges flittigt af politikerne, når de ønsker at indføre skærpelser indenfor strafferettens område. Retføjelsen havde ikke været genstand for nærmere undersøgelser i mange år.

Med støtte fra fonde, herunder justitsministeriets forskningsfond, lykkedes det at skaffe de nødvendige midler til at lave i alt tre undersøgelser. Professor dr. jur. Flemming Balvig, som var medlem af arbejdsgruppen, har forestået undersøgelserne og bearbejdet resultaterne, som er offentliggjort i rapporten "Danskernes syn på straf". Indsamlingen af data blev foretaget af uafhængige analyseinstitutter (Socialforskningsinstituttet og Synovate Vilstrup).

Befolkningens retsfølelse

De tre undersøgelser bestod af:

1. En generel undersøgelse, hvor 1.000 personer blev spurgt om, hvorvidt de mente, der burde straffes strengere.
2. En kvantitativ undersøgelse, hvor knap 1.500 personer udfyldte et spørgeskema, hvori syv retssager var beskrevet. Efter hver beskrivelse skulle de adspurgte svare på, hvad de troede domstolene vil dømme, hvad de selv ville dømme, og hvad de troede befolkningen i almindelighed ville dømme. Sagerne omhandlede

mere dagligdags straffesager som gadevold uden våben, vold mod samlever, vold mod myndighedsperson, vold i trafikken, hasarderet kørsel og mindre narkotikahandel. De syv sager var taget fra offentliggjort retspraksis. Da vi ønskede at undersøge befolkningens retsfølelse i sager, hvor der i dag idømmes korte ubetingede fængselsstraffe, forelagde vi sagerne for et dommerpanel bestående af tre erfarne byretsdommere. Dommerne fastsatte i alle sagerne straffene ifølge den aktuelle retspraksis til korte, ubetingede fængselsstraffe og bekræftede dermed, at alle sagerne lå indenfor det område, der ønskedes belyst.

3. En kvalitativ undersøgelse, hvor 112 personer fordelt i 12 fokusgrupper først udfyldte spørgeskemaet, og derefter så en videofilm, der viste domsforhandlingen i retten i en af de syv sager. Hver gruppe så kun en film. I alt blev fire af de syv sager filmet og vist i de forskellige grupper. For at sikre at filmene lå så tæt op ad virkeligheden som muligt var dommer, anklager og forsvarer professionelle aktører. Det var endvidere de samme, der gik igen i de fire sager. Tiltalte og vidnerne blev spillet af skuespillere. Det var ligeledes den samme tiltalte i alle film. Efter at have set filmen udfyldte fokusgruppemedtagerne igen et skema. Denne gang alene vedrørende den sag, de lige havde set på filmen og de skulle alene svare på spørgsmålet om, hvad de selv ville dømme. Herefter så gruppen et kort indslag, hvor en juraprofessor forklarede, hvad

det indebærer at sidde i fængsel. Fokusgruppen skulle herefter diskutere fordele og ulemper ved at anvende denne straf-form i den netop viste sag. Efter denne diskussion fulgte korte klip, hvor samme juraprofessor redegjorde for alle øvrige strafpositioner. Disse blev diskuteret en efter en. Efter ca. to timer havde gruppen diskuteret sig igennem alle strafmulighederne. De blev herefter endnu engang bedt om at udfylde et skema, hvori de angav, hvilken straf, de nu mente, var den bedst egnede i sagen.

Danskernes syn på straf

Resultaterne er ganske interessante.

Ad 1. I den første undersøgelse svarede 79 %, at de ønskede strengere straffe. Som Flemming Balvig skrev i sin rapport, er det et udtryk for en sund indstilling. Det viser, at folk ikke bryder sig om kriminalitet, samt at de ønsker, der gøres noget ved det. Men det siger ikke noget om, hvorvidt folk ved, hvordan der dømmes og heller ikke noget om, hvad, de mener, der skal dømmes.

Ad 2. Den kvantitative undersøgelse viste entydigt, at befolkningen tror, domstolene dømmer væsentligt mildere end de gør. De er selv strengere end de tror domstolene er – men dog mildere end domstolene er i virkeligheden. Endelig tror de, befolkningen i almindelighed er strengere end de selv er.

Ad 3. Endelig viste den kvalitative undersøgelse, at de adspurgte blev mere nuancerede i deres valg af straffe jo me-

KAN DET VIRKELIG PASSE, AT ALMINDELIGE, UNGE MENNESKER, SOM IKKE TIDLIGERE HAR VÆRET KRIMINELLE, SOM IKKE ØNSKER AT VÆRE KRIMINELLE, OG SOM IKKE OPFATTER SIG SOM KRIMINELLE, SKAL IDØMMES UBETINGEDE FÆNGSELSSTRAFFE I DET OMFANG, SOM SKER I DAGENS DANMARK?

re, de blev informerede dels ved oplysningerne om indholdet i de forskellige former for straffe dels ved at diskutere med de andre i gruppen. Alle sagerne medfører ubetingede fængselsstraffe som retspraksis er i dag. F.eks. i sagen om gadevold, som efter retspraksis ville medføre en ubetinget fængselsstraf på 60 dage, var det kun 23 %, der efter at have læst sagen ville idømme en ubetinget straf. Efter at have set retssagen på film var det kun 10 %, der ville idømme en ubetinget dom og efter at have diskuteret sagen med de andre i gruppen var det alene 7 %, der mente, at fængsel var den relevante reaktion.

Undersøgelserne viser således meget klart, at når befolkningen bliver præsenteret for en konkret sag og selv får ansvaret for at idømme en straf, mener langt den største del af befolkningen, at straffen bør være andet end fængsel. Jo flere oplysninger folk får om en konkrete sag, jo mindre tilbøjelige er de til at idømme fængselsstraf.

Tre grundprincipper for straf

Arbejdsgruppens anbefalinger er baseret dels på gruppens medlemmers egne førstehåndserfaringer fra de enkeltes

professionelle arbejde dels på undersøgelsens resultater.

Arbejdsgruppen har taget udgangspunkt i tre grundprincipper for straf:

1. Straffen skal gøre det klart for lovovertræderen, at hans adfærd har været uacceptabel.

2. Straffen skal føre til, at vi får et tryggere samfund. Dette ved at forhindre, dels at den, der bliver straffet, overtræder loven igen, dels ved at skræmme andre, der ellers kunne tænkes at overtræde loven, fra at gøre dette.

3. Straffen skal indebære et element af genopretning over for offeret og samfundet. Lovovertræderen skal ud over at blive udsat for en ubehagelig oplevelse også bringes til at indse, at hans forbrydelse har betydet skade for et offer og for samfundet og så vidt muligt gøre en indsats for at gøre skaden god igen.

Herudover kommer, at økonomiske hensyn fører til at overveje om de betydelige beløb, der gives ud til straffesystemet, kan anvendes mere hensigtsmæssigt.

Arbejdsgruppen finder, at det især er hensynet til, at gerningsmanden skal betale tilbage til offeret og samfundet, som skal prioriteres højere end i dag. Samti-

**Helle Lokdam er tidligere formand
for Dansk Retspolitisk Forening og
var formand for Advokatrådets
gruppe "Fremtidens Straffe, der
nåede frem til ni anbefalinger til,
hvordan vi kan straffe bedre**

dig er det arbejdsgruppens opfattelse, at man kan skabe et tryggere samfund ved at reagere på en anden måde, end vi gør i dag, uden at ubehaget ved straffen bliver mindre.

De ni anbefalinger til bedre straf

1. Den dømte skal konfronteres med sine handlinger.

Arbejdsgruppen anbefaler brug af konfliktråd. Gerningsmand og offer mødes med en mægler og får mulighed for

sammen for at straffe lovovertræderen alvorligt, skabe et tryggere samfund og for om muligt at genoprette noget af skaden. Arbejdsgruppen anbefaler, at alle forbrydelser, der i dag udløser op til tre måneders ubetinget fængsel, for fremtiden som udgangspunkt skal resultere i en betinget dom med et krav om aktiv handling fra gerningsmanden. Dette vil bringe straffene meget tættere på befolkningens retsfølelse, end de er i dag. I visse gentagelsestilfælde og tilfælde, hvor gernings-

kendegive, at man ønsker strengere straffe, hvis man ikke ved, hvad straffen er i dag. Ved at sikre at befolkningen er ordentligt orienteret opnås også, at befolkningen i højere grad kan udtrykke deres mening om straffeniveauet og dermed deltage i den demokratiske proces, som kan sikre, at straffene er i overensstemmelse med befolkningens retsfølelse.

8. Befolkningens indflydelse skal styrkes

Arbejdsgruppen anbefaler, at befolk-

JO FLERE OPLYSNINGER FOLK FÅR OM EN KONKRETE SAG, JO MINDRE TILBØJELIGE ER DE TIL AT IDØMME FÆNGSELSSTRAF.

at få talt ud om kriminaliteten. Offeret får mulighed for at udtrykke sin vrede og andre følelser, der er afledt af forbrydelsen. Mødet skal naturligvis være frivilligt for offeret, men vil eller kan offeret ikke deltage, bør der findes mulighed for at lade familie, pårørende eller en organisation træde i stedet.

2. Den dømte skal i højere grad betale tilbage til samfund og offer

Arbejdsgruppen anbefaler en øget anvendelse af samfundstjeneste, blandt andet i en mere konkret form end den som anvendes i dag. Det kunne være en økonomisk kompensation til offeret eller opgaver, som mere aktivt retter sig mod det, den dømte har gjort. F.eks. kan hærværksmænd eller fodboldbøller sættes til at rydde op og gøre rent efter sig.

3. Den dømte skal i højere grad behandles

Arbejdsgruppen anbefaler, at behandlingsbehov systematisk undersøges, og at der sættes ind, hvis der er et behov. Det drejer sig foruden behandling mod alkohol- og narkotikamisbrug også om håndtering af konflikter, vold mv.

4. Ubetinget fængselsstraf på 3 måneder eller mindre skal være en undtagelse

Gerningsmanden skal på en mere aktiv måde tvinges til at se konsekvenserne af sine handlinger i øjnene. Han skal betale tilbage til samfund og offer og behandles, hvis der er behov for det. Alt

manden på ingen måde vil påtage sig forpligtelser i forbindelse med straffene kan ubetinget fængselsstraf være nødvendig.

5. Personundersøgelser

Arbejdsgruppen anbefaler, at der indhentes personundersøgelser i alle sager. Undersøgelsen viser, at kendskabet til gerningsmandens person betyder meget for valget af straf, samt at jo mere kendskab man har til gerningsmanden, jo mere nuanceret ser man på valget af straf. Der er ikke grund til at tro, at andet skulde gælde for dommere og lægdommere. Det er derfor væsentligt, at gerningsmandens personlige forhold bliver belyst, så den bedste sammensætning af straffen kan foretages.

6. Gerningsmandens personlige forhold skal tillægges langt større vægt

Arbejdsgruppen anbefaler, at domstolene får pligt til at lægge større vægt på gerningsmandens personlige forhold ved valg af straf for at sikre, at straffen rammer gerningsmanden på den rigtige måde.

7. Øget information

Arbejdsgruppen anbefaler, at der iværksættes en systematisk oplysning af borgerne om strafniveauet i Danmark, idet undersøgelsen viser, at folk mangler information om strafniveauet i de omhandlede sager. Så længe befolkningen ikke kender strafniveauet, vil debatten om straf foregå på et ufuldstændigt grundlag. Det giver ingen mening at til-

ningens indflydelse på konkrete straffesager styrkes. Det anbefales, at det yderligere undersøges, hvordan gennemslagskraften af befolkningens synspunkter kan styrkes.

9. Yderligere undersøgelser af danskernes syn på straf

Arbejdsgruppen anbefaler, at der iværksættes tilsvarende undersøgelser af danskernes syn på straf i sager om alvorligere og mindre alvorlig kriminalitet, således at også danskernes retsfølelse på disse områder afdækkes.

Bring resultaterne videre

I forbindelse med offentliggørelsen i slutningen af november 2006 var der overordentlig stor presse- og politikeropmærksomhed på især undersøgelsen, men også anbefalingerne. Der har også i faglige kredse været stor interesse for projektet. Der er således tilvejebragt et stærkt grundlag for en kvalificeret debat om fremtidens straffe. Men debatten kommer ikke af sig selv – det er vigtigt, at så mange som muligt bidrager til at føre diskussionen videre, så det også får praktiske konsekvenser.

Undersøgelsen og anbefalingerne kan læses på Advokatsamfundets hjemmeside: www.advokatsamfundet.dk
Artiklen har været bragt i Social Politik.

Indsatte med fremmed baggrund har det sværere

KOMMENTAR AF FÆNGSELSINSPEKTØR BODIL PHILIP, STATSFÆNGSLET I RINGE.

Under mottoet; mere kriminalforsorg for pengene har Folketinget sat nye spor, der præger fængslernes dagligdag. Hvor vi tidligere arbejdede efter ledesætningerne "frihedsstraffen er straffen i sig selv", og "vi skal mindske den skade vi forvolder", er sætningerne ændret til "fasthed og konsekvens" og "motivation og behandling".

Nyt syn på kriminalitet

Det nye syn på kriminalitet har bl. a. ud-møntet sig i form af strengere straffe. Her skal alene nævnes strafskærpelserne på voldsområdet, der bl.a. har betydet flere

mærkbart fra den danske, når vi ser på de klassiske baggrundsfaktorer som alder, opvækst hos samlevende forældre, institutionsanbringelse, uddannelse og bolig. To undersøgelser foretaget på landsbasis fra hhv 2000 og 2005 viser, at gruppen med fremmed baggrund ikke har flere disciplinære sager end danskerne. Ud fra en objektiv synsvinkel burde gruppen med fremmed baggrund ikke være mere krævende at arbejde med end danskerne. Og så føler vi det så helt anderledes.

I skolen taler man ikke om de tosprogede, men om de "halvsprogede". Det er

danske gloser. Der er hverken tale om arabisk eller dansk, men et internt sprog forstået af de indviede.

Det er ikke mærkeligt, at disse unge har været urolige i klasserne, og at det har været en lettelse, når de var fraværende. Man har ikke bare skulle undervise i de almindelige fag, men også i begrebers betydning som selv de svageste danske børn har kendt. Nogle af de unge kommer med oppustede eksaminer. Det er eksaminer, der er blevet læst op til på kort tid, og hvis indlæring er forsvundet, lige så hurtig som den blev indlært. Det er disse unge, der banker på døren til fængslets skole. Det er unge, der brændende ønsker at lære, men som har så frygtelig svært ved det. Ikke pga manglende intelligens, men fordi så meget basalt ikke blev lært, den gang det var let at lære. Motiverne for at lære er vidt forskellige. Nogen ved godt, at har man ikke en fuldgyltig 9. klasse, bliver det svært at fungere i det danske samfund. Andre motiverer ønsket om lærdom med et ønske om at kunne snakke med pigerne. Men hvad nu motivet er, så er basal viden om det danske samfund kombineret med en kunnen på hovedfagene dansk og regning en forudsætning for at blive en god og nærværende familiefar, som kan forsørge sig selv og sin familie.

På Statsfængslet i Ringe sidder man

SET I FORHOLD TIL BEFOLKNINGSSTØRRELSEN SIDDER DER DAGLIGT DOBBELT SÅ MANGE UNGE MÆND I ALDEREN 15-20 ÅR I DANSKE FÆNGSLER SOM I DE ØVRIGE SKANDINAVISKE LANDE

korte straffe og flere unge mænd i fængsel. Set i forhold til befolkningsstørrelsen sidder der dagligt dobbelt så mange unge mænd i alderen 15-20 år i danske fængsler som i de øvrige skandinaviske lande. På Statsfængslet i Ringe udgør de unge mænd med fremmed baggrund 37 % af et belæg på 81.

Undersøgelser har vist, at gruppen med fremmed baggrund ikke adskiller sig

unge, der hverken taler dansk eller deres modersmål. Det er unge, der taler gaden sproget, og som ustandselig støder ind i ord, de ikke kender. Et ord som f.eks. reol møder det danske barn i sin tidlige barndom, mens den fremmede, der kommer fra et hjem uden reoler, måske først møder det i skolen.

Lytter vi til de arabisktalende, opdager vi, at deres sprog er iblandet mange

De seneste års ændringer i Kriminalforsorgen har betydet, at livet i de danske fængsler har forandret sig både for ind- og ansatte. Indsatte med fremmed baggrund bliver behandlet som danskere, selvom de endnu ikke er det. Det skriver Bodil Philip i forlængelse af sit indlæg på debatmøde den 14. februar om, hvordan vi straffer bedre, som Dansk Retspolitisk Forening havde arrangeret på Jura ved Aarhus Universitet

længe. Der er tid til at gå i skole. De dårlige erfaringer fra folkeskolen kombineret med fængslets mange dagsordner vanskeliggør undervisningen. Vores erfaring er, at disse vanskeligheder kan overvindes, hvis undervisningen gives som eneundervisning eller på ganske små hold. I 2006 gik 18 indsatte til eksamen i fagene matematik, dansk, engelsk, spansk og historie. Ikke den oppustede slags, men den hvor man har lært for livet. At det at gå til eksamen har betydning, viser følgende bemærkning, sagt få minutter før det grønne bord kaldte, af en erfaren ung mand: "Det her kigger ligeså meget som et bankrøveri!" Den nye gruppe af indsatte har resulteret i en opprioritering af skolen, som vi gerne ser fortsat.

Nul tolerance overfor hash

Regeringens nul-tolerance politik har haft store konsekvenser for de indsatte og personalet. Særligt mærkes den konsekvente nul-tolerance overfor hashrygning. Det har aldrig været tilladt at ryge hash i fængslerne. Det nye er, at man i dag tager stikprøvevis urinprøver, hvor man før alene tog på mistanke eller for at støtte den indsatte i et ønske om stoffrihed. Dette betyder, at aflæggelse af urinprøver under kontrol er blevet et vilkår under afsoning. Dette gælder både for dem, der aldrig har taget stoffer, dem der

har taget det sporadisk og dem, der har taget det regelmæssigt. Der er indsatte, der stopper, når stoffrihed sættes som betingelse for udgang og prøveløsladelse. Urinprøverne alene er ikke tilstrækkelige til at stoppe de selvmedicinerende regelmæssige rygere og har ingen betydning for dem, der ikke har tilladelse til udgang, og hvor der er længe til en løsladelse.

Spørgsmålet med urinprøvernes betydning for fængslets hashbehandlingsarbejde har været drøftet med Rusmiddelcenter Odense, der har arbejdet med hashmisbrugs-behandling i mange år. Det oplyses herfra, at man har forladt 90'ernes store forbrug af urinprøver i behandlingsarbejdet og i dag alene bruger dem i støttende øjemed eller, når det kræves, til brug for et kørekort el. lign. Tages urinprøverne i kontroløjemed, som de stikprøvevis urinprøver gør, skaber de afstand og vanskeliggør behandlingsarbejdet. Fængslets behandlere oplyser, at de

kontrolmæssigt aflagte urinprøver ingen betydning har for deres arbejde, de knyttes til fængslets sikkerhedsmæssige arbejde og indgår ikke i behandlingen.

For mange af de fremmede, der ryger hash, er urinprøverne blevet et negativt omdrejningspunkt i forhold til personalet. Man prøver at snyde ved at indtage store mængder vand eller at spise diverse ting. Usundt for kroppen, men prøvet bliver det, også selvom nutidens analysemetoder kan afdække denne form for forsøg på snyd.

De fremmede vil ikke behandles

I de senere år er der åbnet mange stofmisbrugsbehandlingsafdelinger i fængslerne. Karakteristisk for dem alle er, at langt de fleste, der modtager disse tilbud, er danskere. For dem med fremmed baggrund er der i praksis så godt som ingen tilbud. Det er ikke fordi, de ikke må komme på afdelingerne, men de ønsker det ikke. En fremmed fra Ringe beskrev

**PROBLEMET VAR IKKE AT FINDE ARBEJDS-
PLADSER. DER ER MANGE ARBEJDSGIVERE,
DER GERNE YDER EN SOCIAL INDSATS**

**PROBLEMET VAR, AT DE INDSATTE HAVDE BEHOV
FOR LANGT MERE HJÆLP, END SYSTEMET PÅ NOGEN
MÅDE VAR INDRETTET PÅ**

**EN FORUDSÆTNING FOR PRØVELØSLADELSE ER,
AT KRIMINALFORSORGEN SKØNNER DET FORSVARLIGT.
KRAVENE TIL HVORNÅR DET SKØNNES
FORSVARLIGT ER BLEVET SKÆRPET**

det således, da han efter få dage på en behandlingsafdeling på et andet fængsel vendte tilbage til Ringe. ”Jeg var den eneste fra udlandet. Jeg kunne umuligt sidde og åbne mig overfor så mange danskere”. I mange muslimske hjem er stofmisbrug tabu. I disse hjem er det umuligt at fortælle, at man er flyttet til en stofmisbrugsafdeling. I Ringe har vi to hashmisbrugsbehandlere. De taler med de indsatte, og som noget nyt giver de akupunktur (Nada). Behovet er stort og mange ønsker samtaler. De første hashfrie hashmisbrugere er begyndt at komme. Faren ved den megen kontrol og det store fokus på hashen er, at selve det at gemme, lede, finde, handle, bruge og snyde bliver et omdrejningspunkt i sig selv i en negativ spiral de indsatte imellem og overfor personalet i en i øvrigt monoton hverdag.

Nogle indsatte har givet op. De bruger hashen som selvmedicinering og vil ikke undvære den. De ved, at de bliver straffet, når det opdages, og at de aldrig får udgang, og at deres prøveløsladelse er i fare. Deres situation er den ringest tænkelige.

Indsatte, der afsoner domme på 3 måneder eller mere, har mulighed for prøveløsladelse, når de har afsonet 2/3 af dommen. En forudsætning for prøveløsladelse er, at kriminalforsorgen skønner det forsvarligt. Kravene til hvornår det skønnes forsvarligt er blevet skærpet. De strengere krav kombineret med færre kommunale tilbud har resulteret i flere afslag på prøve end tidligere, og dermed

kan den støtte, som et tilsyn af den frie kriminalforsorg er, ikke gives.

Fremmede kender ikke det danske system

Socialrådgiverne har fået nye arbejdsopgaver. Hvor man før kunne planlægge en løsladelse med bindende aftaler om besøg på socialkontoret samme dag eller dagen efter en løsladelse, er dette ofte ikke muligt længere. Denne ændring har gjort det særligt vanskeligt for de indsatte med fremmed baggrund. De har svært ved at finde ud af det danske system og magter ikke selv at finde frem til rette sagsbehandler.

I Odense kommune har man taget konsekvensen af det udviklede system, og har ansat medarbejdere, der skal hjælpe kommunens 60 mest belastede kriminelle, hvoraf mange har udenlandsk baggrund. Man kan synes, at det er ejendommeligt, at kommunernes socialforvaltninger er blevet så vanskeligt tilgængelige for de svageste borgere, at det er nødvendigt at ansætte særligt personale til at hjælpe, men sådan er det blevet. Statsfængslet i Ringe havde i en periode ansat en etnisk jobguide. Hendes opgave var at forberede de indsatte på løsladelsen og at hjælpe indsatte med fremmed baggrund i arbejde eller i uddannelse efter løsladelsen. Problemet var ikke at finde arbejdspladser. Der er mange arbejdsgivere, der gerne yder en social indsats. Problemet var, at de indsatte havde behov for langt mere hjælp, end systemet

på nogen måde var indrettet på. Selv for guiden var det en prøvelse at blive sendt fra den ene sagsbehandler til den anden og at tilbringe timer i køer uden at kunne bestille tid og være sikker på, at det er den rigtige kø, man sidder i. Unge, der ikke forstår systemet, har ikke en chance. Inden en løsladelse har man i det omfang, det har været muligt at finde en relevant person, udpeget en mentor, der mod et mindre beløb skal hjælpe den løsladte i den første svære tid med at finde sig til rette i samfundet igen. Der er ingen tvivl om, at denne mulighed er et godt og vigtigt initiativ til at afværge alt for mange misforståelser.

Personalets oplevelse af, at dem med fremmed baggrund fylder meget i hverdagen, er forståelig. Det er unge, der ofte ikke forstår eller misforstår, fordi deres ordforråd er mindre og anderledes end danske unges, det er unge hvis livsvilkår og livserfaring knytter sig til en ekstrem kort planlægningshorisont uden overblik over konsekvensen af egne handlinger. Det er unge, hvor en nul-tolerancepolitik mere bliver et spørgsmål om, hvem der snyder hvem end en lære af indhøstede erfaringer. Det er unge, der kun med støtte af en personlig mentor kan finde nødvendig hjælp, fordi socialforvaltningernes opbygning er blevet så kompliceret, at de ikke har en chance for at finde frem til rette sagsbehandler på egen hånd. Det er kort og godt unge, der har det svært, fordi de bliver behandlet som danskere, også selvom de endnu ikke er det.

**VORES ERFARING ER, AT DISSE VANSKELIGHEDER
KAN OVERVINDES, HVIS UNDERVISNINGEN
GIVES SOM ENEUNDERVISNING ELLER PÅ
GANSKE SMÅ HOLD**

Prøveløsladelser

I 2005 blev der løsladt knap 10.000 fanger

67 procent blev løsladt efter at have udstået hele straffen

30 procent blev prøveløsladt efter at have udstået 2/3 af straffen.

3 procent blev prøveløsladt efter at have udstået mellem 1/2 og 2/3 af straffen.

Kilde: Kriminalforsorgen

Tre retspolitiske arrangementer til efteråret

Skribenter på flugt - måske til fribyer i Danmark

Retspolitisk Forening og Dansk PEN har, med støtte fra Kunststyrelsens Ytringsfrihedspulje, gennem et år arbejdet for at skabe såkaldte fribyer i Danmark, som forfulgte forfattere bydes velkommen til med kost, logi og arbejdslegat. Ideen har vundet gehør i en række byer, samt i regeringen og blandt de øvrige partier, og ser dermed ud til at blive en realitet. Søndag den 30. september kl. 13 i Det Sociale Forum i København kan du møde repræsentanter fra de to foreninger samt en skribent på flugt, hvis navn vi i sagens natur ikke kan afsløre.

Løsladt og hva' så?

8. oktober kl. 10-16 har vi lejet Landstingssalen på Christiansborg til en offentlig høring. Her fokuserer vi på, hvor svært det kan være at komme tilbage til samfundet efter afsoning af en fængselsdom, når man eksempelvis står med en bundløs gæld. Vi ser også på straffeattester og hvordan kommunerne bedre kan hjælpe.

Fremtidens straffe

I løbet af efteråret følger vi forårets Århus-arrangement op med endnu et arrangement om, hvordan vi kan straffe bedre end vi gør i dag. Vi er gået sammen med Retssikkerhedsfond og tager udgangspunkt i bl. a. Flemming Balvigs undersøgelse af befolkningens retsfølelse og Advokatrådets ni anbefalinger til fremtidens straffe, som formanden for gruppen, Helle Lokdam, har skrevet om i en artikel andetsteds i bladet.

Efter sommerferien kan du finde flere detaljer om arrangementerne på hjemmesiden www.retspolitik.dk eller få dem hos Jens Lyhne på: jenslyhne@retspolitik.dk

Behov for mere under

AF Jeff Jørgensen

I en ny undersøgelse fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet er undervisningen i de danske fængsler blevet kortlagt og peger på, at der er behov for at styrke undervisningen af de indsatte. Det er den første undersøgelse af undervisningen i fængslerne i 25 år.

Kriminalforsorgen har blandt andet som formål at give de indsatte mulighed for at uddanne sig mens de sidder i fængsel. Alligevel er det kun en ud af fem indsatte, der modtager undervisning.

40 procent ved ikke, de har mulighed for uddannelse

Årsagerne til de få modtagere af undervisning, mens de sidder i fængsel, er mange, men den vigtigste er i følge konklusionen i undersøgelse, at næsten 40 procent af dem, der ikke deltager i undervisning, aldrig har fået at vide, at de har muligheden for det. Og 40 procent af dem, der ikke bliver undervist, mener at undervisningstilbuddene ikke passer til det behov de har.

Adjunkt Peter Koudahl, der står bag undersøgelsen, mener, det er et stort problem, at så få modtager undervisning og siger:

”Undervisningen er helt central for Kriminalforsorgens formål om at hjælpe fangerne ud af kriminaliteten. Fængslerne må derfor sikre, at fangerne kender deres muligheder for at få undervisning.

Desuden må flere fanger have mulighed for at gennemføre en erhvervsuddannelse.”

I sidste nummer af Retspolitik kommentere vicedirektør i kriminalforsorgen Annette Esdorf de få indsatte, der modtager uddannelse og forklarede blandt andet, at det ikke skyldes modvilje fra fængslerne, men at kun en meget lille del af de indsatte afsoner tilstrækkelig lange straffe, at det er relevant. 66 procent af alle ubetingede fængselsstraffe er på tre måneder eller mindre og kun 10 procent er på 1 år eller mere. Hun anfører også en anden grund, nemlig at mange kun har en begrænset skoleuddannelse i forvejen.

12 procent har ikke 9. klasse

Kriminalitet og uddannelsesniveau hænger nøje sammen. Det fremgår blandt andet af, at andelen af danskere, som ikke har nogen uddannelse af nogen art, er markant højere blandt fængselsfanger end danskere generelt, der ligger tæt på nul. Undersøgelsen viser, at 12 procent af de indsatte ikke har bestået 9. classes eksamen. For de 18 til 24-årige er tallet oppe på 16 procent.

Uddannelserne er for boglige

Kun meget få indsatte har mulighed for at tage en erhvervsuddannelse. I stedet er det forberedende voksenundervisning (FVU), almen voksenuddannelse (AMU) og enkelte steder HF-fag, som de indsat-

te får tilbudt. Det mener Peter Koudahl er et problem:

”Undersøgelsen viser, at mange fanger efterlyser mere praktisk orienterede uddannelses tilbud. Cirka en tredjedel af fangerne siger, at de ville tage en erhvervsuddannelse, hvis de havde muligheden.”

Problemet i forhold til erhvervsuddannelse er, at den kun kan gennemføres, hvis fangerne får frigang, det vil sige mulighed for at komme ud af fængslet, for at gå på teknisk skole eller i praktik i en virksomhed. Som reglerne er i øjeblikket er det kun fanger i åbne fængsler, der kan få frigang. Hvis flere fanger, også i lukkede fængsler, skal have mulighed for at gennemføre en erhvervsuddannelse, kræver det ifølge Peter Koudahl, at der investeres mere i materiel og i uddannelse af lærere i fængslerne, eller at fængslerne indgår i samarbejder med lokale tekniske skoler og praktikvirksomheder.

Der bør også afsættes flere ressourcer til ledsagelse af fangerne, når de skal på udgang. På det åbne fængsel i Møgelkær er der i samarbejde med den lokale erhvervsskole et forsøg i gang, med henblik på at flere fanger kan deltage i erhvervsuddannelse.

Du kan læse hele rapporten på Kriminalforsorgens hjemmeside:
www.kriminalforsorgen.dk

I det seneste nummer af Retspolitik skrev vicedirektør i Kriminalforsorgen Annette Esdorf om indsatsen og overvejelser omkring uddannelse af indsatte og deres evaluering på området. Nu foreligger den første undersøgelse af forholdene, som er lavet af Adjunkt Peter Koudahl fra Danmarks Pædagogiske Universitetsskole på Aarhus Universitet

visning i fængslerne

Udvalgte tal fra undersøgelsen om uddannelse i fængslerne:

12 procent har ikke bestået 9. klasse. For 18 - 24-årige er tallet 16 procent. Ifølge Danmarks Statistik er andelen af den øvrige befolkning uden uddannelse for lille til at måle.

20 procent af indsatte deltager i undervisning.

32 procent har en dom på mindre end 3 måneder. 27,6 procent har en dom på mellem 3 og 12 måneder. 19,6 procent har domme på mellem 1 og 5 år mens 4,8 % har domme på mere end 5 år.

39 procent af de, der ikke deltager i undervisning, siger det er fordi, de ikke har fået information om muligheden.

39 procent af de, der ikke deltager i undervisning, siger det er fordi fængslet ikke har uddannelsesmuligheder, der passer til dem.

CIRKA EN TREDJEDEL AF FANGERNE SIGER, AT DE VILLE TAGE EN ERHVERVSUDDANNELSE, HVIS DE HAVDE MULIGHEDEN

KUN EN MEGET LILLE DEL AF DE INDSATTE AFSONER TILSTRÆKKELIG LANGE STRAFFE, AT DET ER RELEVANT MED EN UDDANNELSE

Fahmy Almajid er konsulent og fik i 2005 Dansk Retspolitisk Forenings ærespris Kafkatten for sit arbejde med integration.

Læs om hans mening om, hvordan samfundet tackler de kriminelle unge med udenlandsk baggrund.

Stop symptombehandling

INTERVIEW AF CAND. PHIL. HANNE SEIDING

Artiklen andensteds i bladet af fængselsinspektør Bodil Philip bekræfter, at de aktuelle forhold op til, under og i kølvandet af unge kriminelle indvanderes fængselsophold i et vist omfang "spænder ben" for den (re-)socialisering, som ideelt set burde finde sted. Det er en efterretning, som spontant kan få et utålmodigt og retsbevidst menneske til at ønske sig, at vi med et "snuptag", en fast handleplan en gang for alle, burde kunne strikke et program sammen for fængselsopholdet, som i stedet kan ruste den indsatte til at komme ud og begå sig i, og med, samfundet.

Formålet med det alternative program skulle naturligvis være reelt at gøre den unge til et liv som accepteret & accepterende samfundsborger efter løsladelsen. Og derfor ville programmet også kun være en realpolitisk samfundsmæssig forbedring i forhold til (re-)socialiserings-perspektivet, hvis det kunne undgå at blive stemplet som "særbehandling" af Dansk Folkeparti og andre med tilbøjelighed til "etnisk bekymring" og/eller det, der er værre.

Så spørgsmålet her er, om der findes en enkel opskrift på sådan et program?

Jeg har forsøgt at indkredse svaret i dette interview med Fahmy Almajid. Vores konklusion må være, at løsningen ikke kan begrænses til et program inden for fængslets mure. Man kan godt sætte et program i gang, som på sigt også vil medføre færre kriminelle med anden etnisk baggrund blandt unge, men "pro-

grammet" skal i givet fald indeholde et kompleks af reel forandringspædagogik både indenfor, men allermost UDENFOR, murene.

Find problemet og løs det frem for straf

Når man spørger Fahmy Almajid om, hvad der er den mest succesfulde del af fængselsopholdet / kriminalforsorgsarbejdet pt., så lyder svaret, at det er tilbuddet om skolegangen. I det hele taget roser Fahmy de mange forsøgte aktiviteter i statsfængslet i Ringe som "flot arbejde", og han finder, at der generelt sker mange fornuftige tiltag, men det vigtigste redskab til at forbedre succesraten ligger, som jeg forstår Fahmy, i at man tager fat et spadestik dybere og angriber problematikken der, hvor den opstår.

Det er således altafgørende, at man dykker helt ned og tør åbne øjnene for forbindelsen mellem kriminaliteten og de kriminelles sociale situation. For: Der er ingen, der er født som kriminel, det er noget man bliver, som Fahmy udtrykker det. Man skal ind og finde ud af, hvad problemet er og løse det, i stedet for bare at straffe. Derfor er Fahmy også hovedrygstende overfor det faktum, at lovgivningen arbejder sig i den modsatte retning: Siden 2002 er det eneste, regeringen har gjort, at udvide skyldsfastsættelserne og forhøje strafammerne.

Før det hele går op i røg

Bodil Philip beskriver i sin artikel, hvor-

dan de negative afledninger af de indsatte forhold blandt andet kommer til udtryk omkring brugen af hash. Det er et forhold, som også fylder meget i dele af debatten om de unges motivation for at udstå deres straf og blive "bedre samfundsborgere" efter endt stafsoning, og derfor spørger jeg Fahmy direkte: Er hashen den største udfordring?

Svaret er uindpakket: Ja, der er et stort stofmisbrug i en del af flygtninge/indvandrer miljøet. Og så er det et problem, at de ikke kommer i behandling i fængslerne. De unge ligger under for "sådan er de bare"-fordommen. De unge tager stoffet for at dæmpe vreden ned, og det er nemt at købe det i danske fængsler.

Hashproblemerne trækker spor mellem fængsel og friheden udenfor. Hashen er tabu i indvandrer miljøerne. Det er bare så flovt, hvis det bliver kendt, at ens barn er rusmiddelbruger, og ingen må omgås en alkoholiker/stofbruger.

Fahmy svarer bekræftende på, at rusmiddelproblematikken nu har eksisteret i ghettoerne i så mange år, at der også findes misbrugere i forældre generationen, og hvor det er tilfældet, er man totalt isolerede i lokalsamfundet. Mere uglest, kan man ikke blive.

Fører hashen til andet misbrug / til psykiatriske diagnoser, og er det rigtigt, at der er en overhyppighed af psykiatriske diagnoser blandt indsatte med fremmed baggrund?

Fahmy bekræfter, at der er en over-

hyppighed af psykiatriske diagnoser blandt flygtninge/indvandrere, og at der er to væsensforskellige "veje" til en sådan diagnose.

I det ene set-up handler det om, at den fremmede henvender sig til sin egen læge pga. utilpashed. Når det sker, er mange praktiserende læger hurtige til at sende sine patienter videre til en psykiater, fordi lægen tænker, at der er tale om traumer som følge af krigsoplevelser eller lignende, uanset, at personen for eksempel aldrig har været i en krigszone og har boet hele sit liv i Danmark. I den anden ende af skalaen finder man så den unge kriminelle, som selv anmoder om at blive diagnosticeret som et psykiatrisk tilfælde, fordi han regner med at kunne bruge det som udgangsbillet fra fængslet / til at undgå straf e.l.

Hjælpen efter løsladelsen

Retledning i fængslet skal gå hånd i hånd med retfærd i forhold til de sociale rammer udenfor murene.

I sin artikel forklarer Bodil Philip, hvordan jobguiden havde en konstruktiv funktion i forhold til det "kinesiske æske-system", som vores bureaukrati er endt op i. Mentorordningen er et andet tiltag, som ofte dukker op, når det handler om at hjælpe unge på vej til bedre at kunne håndtere de aktuelle udfordringer.

Så spørgsmålet til Fahmy lyder: Er disse støttefunktioner en vej ud af de fastlåste problemer?

Ifølge Fahmy er både jobguide- og mentorordningen kanongode.

Jobordningen er speciel god, fordi der er mange af de unge i målgruppen, som aldrig har været i arbejde, og hvis fædre heller ikke har prøvet det, og som derfor totalt mangler indsigt i, hvad det går ud på. Mentorordningen er også suveræn, fordi der er mange, der i udtalt grad mangler voksenkontakt / rollemodeller.

Parallelsamfund er et problem

Den interessante pointe i Fahmys kritik af de nuværende forhold dykker dog ned under dette niveau af "lappeløsninger". Han peger nemlig på det bagvedliggende forhold, at kommunerne forsømmer at tage

ansvaret for de parallelsamfund, som udgør de socialt belastede områder (ghettoerne), som de selv har skabt, og som på grund af den sociale armod giver grobund for at "rekruttere" de utilpassede unge, der går ud og ind af fængselsvæsenets svingdøre med deraf følgende mangel på sociale kompetencer.

I ghettoerne er der nemlig masser af eksempler på, at forældrene er arbejdsløse og på, at de slet ikke kan fungere som forældre, og derfor må man starte med at hjælpe dem til at fungere som forældre, så de kan gå ind og tage vare på deres børn. Som det er nu, er der alt for meget had i områderne, og hos de unge giver det sig udslag i, at de dyrker volden.

Fahmy er ingen virkelighedsfjern drømmer. Så for ham er det klart: Det er en illusion at tro, at vi kan nedlægge ghettoerne, men kommunerne må snart tage deres ansvar på sig. Der skal ske en kombination af en lang række initiativer for at støtte en konstruktiv udvikling, i stedet for – som nu – hvor vi lever med en opsplætning, som kun sætter en enkelt ting i fokus ad gangen, mens alt andet får lov at sejle, og hvor fokus på selv denne konkrete detalje smutter i samme splitsekund, hvor pressen kaster sig over et andet emne i stedet.

Når man lytter til Fahmys analyse, er det åbenlyst, at vi, hele det danske samfund, ganske enkelt bliver nødt til at begynde at bedrive kriminalOMSORG på ny.

Fahmy: Vi bliver nødt til at tjekke den enkelte kriminelle unge ud og lokalisere, hvorfor netop han er havnet i fængslet og starte behandlingen af ham dér. Som det er nu, har de unge flygtninge/indvandrere fået lov at sejle deres egen sø alt for længe rundt om i ghettoerne. Der ligger nærmest en negativ forventning til, at de nok skal begå noget strafbart på et tidspunkt, og når det så sker, så sætter vi dem i fængsel, så de kan få en STRAF.

Vi kan kun bryde denne spiral, hvis vi går tilbage til kernen i problemet og "lapper familierne".

Men vi vasker vores hænder. Kommunerne fralægger sig deres del af ansvaret, og samfundet melder hus forbi. "Man" har ikke gjort noget galt, man tillægger i stedet den unge med en bestemt hudfarve, et specifikt oprindelsesland og/eller en konkret trosretning bestemte (og kriminelle) handlemønstre. Og hvis det havde sin rigtighed, så skulle man jo bare stoppe med at tage flere ind i landet, så skulle problemet jo løse sig selv.

Kommuner er selv skyld i ghetto-problemerne

Fahmy har selv været med til at gennemføre en analyse for nogle år tilbage, som dokumenterede, at kriminalitetstallet er 5 gange højere i ghettoerne end "ude i det øvrige samfund", og det må kommunerne tage sit ansvar for. For i 1970'erne var det kommunerne selv (specielt kendt på Københavns Vestegn), der inviterede fremmedarbejderne til at rykke ind i diverse nybyggede almennyttige boligblokke (hvor lejlighederne ellers stod tomme, fordi ingen gad bo der). Fahmy har konkrete eksempler på "hvervekampagner" fra både Brøndby og Ishøj. Det er altså kommunerne selv, der har samlet problemerne, og nu må de løse dem, for at sprede dem giver ingen mening. Til sammenligning nævner Fahmy det faktum, at man jo heller ikke hverken stopper narkomanien i Danmark eller forhindrer prostitutionen ved at rydde Maria Kirkeplads og området omkring Halmtorvet for dealere og ludere for at tilgodese de puritanske ny-københavnere. Man skubber bare de udstødte grupper et andet sted hen.

Så længe samfundet alene udøver symptombehandling, vil de unge kriminelle typisk fortsætte deres pendulering mellem fængsel og frihed.

I GHETTOERNE ER DER MASSER AF EKSEMPLER PÅ, AT FORÆLDRENE ER ARBEJDSLØSE OG PÅ, AT DE SLET IKKE KAN FUNGERE SOM FORÆLDRE, OG DERFOR MÅ MAN STARTE MED AT HJÆLPE DEM TIL AT FUNGERE SOM FORÆLDRE, SÅ DE KAN GÅ IND OG TAGE VARE PÅ DERES BØRN

Om sammenhængen mellem demografi,
demokrati, retspolitik, globalisering og
problemerne omkring Ungdomshuset

Demokratier på vej mod gerontokratier

KOMMENTAR AF HANNE PETERSEN, PROFESSOR, DR.JUR.

“Kan grækere og tyrkere blive europæere? Det er det næste skridt. Jeg siger som filosofen Kant: Vi lever på en kugle, og på en kugle er der den logik, at du ikke kan bevæge dig væk fra andre. Hvis afstanden øges på den ene side af kuglen, mindskes den tilsvarende på den anden side. Kant antog på baggrund af Jordens rundhed, at det er naturens idé, at vi skal have fælles foreninger for menneskeheden. Før eller siden vil det ske, tror jeg. Vi bliver verdensborgere, vi er alle i samme båd. Enten surfer vi sammen, eller også synker vi samtidigt. Forskansningen er en meget kortsigtet løsning. Der er ingen lokale løsninger på planetariske problemer.”

Citatet er fra Sociolog Zygmunt Bauman: Egentlig er jeg ikke en rejsende person, interview i Politiken 12. juni 2004

I den vestlige verden inklusive Danmark har vi ikke mindst efter årtusindskiftet været vidne til en retspolitik, der har været præget af 'nul-tolerance', skærpede straffe og skærpet udlændingepolitik. Den vestlige verden har, som den polsk-britiske jøde Zygmunt Bauman skriver, forskanset sig.

Vesten har forskanset sig imod omverdenen, og til det formål har retspolitik og udlændingepolitik været væsentlige instrumenter.

Ved hjælp af konstante lovgivningssæindringer og ændrede signaler i politiske forhandlinger er fremmede – i praksis muslimer – blevet udelukket fra at få adgang til nationalstater i Europa inklusive Danmark og fra at få adgang til medlemskab af EU.

Det ser i stigende grad ud som om de vestlige samfund også forskanser sig indtil imod deres egne befolkninger og ikke mindst imod deres egne unge – eller dele af dem.

Alle vestlige samfund er i disse år præget af en alderssammensætning, hvor aldersgennemsnittet er meget højt, og hvor fertiliteten er ofte meget lav. En meget stor del af befolkningen er aldrende.

Man kan måske sige at demokratierne er ved at blive til gerontokratier - samfund præget af de gamles magt. I det omfang unge mennesker bliver en numerisk minoritet i et samfund, vil de i sagens natur også få vanskeligt ved at få politisk gennemslag i et system, hvor det er stemmer, der tæller.

Dette er særlig tydeligt for etniske unge, hvor vi da også i de senere år har set flere sammenstød imellem etniske unge og det politiske system. Konflikterne i Paris forstæder i efteråret 2005 er det mest dramatiske eksempel.

I Danmark har vi en situation, hvor et-

niske unge mænd er overrepræsenterede i kriminalstatistikken.

Ungdomshuset og problemerne

I december måned 2006 foretog dansk politi nogle af de mest omfattende anholdelser siden 2. verdenskrig. De fandt sted efter de demonstrationer, der var rettet mod truslerne om rydningen af Ungdomshuset, Jagtvej 69. Ved den efterfølgende domstolsprøvelse afviste domstolene i langt de fleste tilfælde at følge anklagemyndighedens påstand om varetægtsfængsling under henvisning til manglende beviser.

Den 1. marts 2007 udførte politiet det, Baumann i anden sammenhæng kalder en 'spektakulær aktion', der førte til rydningen og i den følgende uge til den fuldstændige nedrivning af Ungdomshuset. Baumann skriver i et interview om "the unwinnable war" at vi i dag ser et stadigt stigende antal 'spektakulære aktioner', hvis formål er terrorbekæmpelse. De tjener efter hans opfattelse til at legitimere en svækket stat, der igennem disse aktioner viser sin styrke og sin nytte overfor ængstelige (og ofte aldrende) borgere.

Selve rydningen af Ungdomshuset i marts foregik ifølge mediedækningen hurtigt og effektivt og stort set uden sam-

Fra en demonstration mod rydningen af Ungdomshuset. Foto: Matthias Kisch

menstød imellem politi og unge. Rydningens art lagde imidlertid grunden til den opfattelse af tilstanden omkring rydning og nedrivning som en 'undtagelsestilstand', som dominerede både offentlighedens, mediernes og domstolenes forståelse.

Antallet af anholdelser i marts 2007 var langt større end i december 2006, og dermed altså langt de største efter 2. verdenskrig. Til trods for det fulgte domstolene denne gang anholdelserne op med varetægt i langt større omfang. Der blev efter rydningen indført en form for selektiv undtagelsestilstand i visse 'visitationszoner', der sammen med masseanholdelserne utvivlsomt var beregnet på at føre til en afskrækkelse af unge mennesker, og utvivlsomt med en vis effekt.

Kort tid efter rydningen udgav dagbladet Information et tillæg, der var redigeret og skrevet af unge med tilknytning til Ungdomshuset. De skriver bl.a. at frygten for det anderledes og frygten for uforudsete hændelser bruges som løftestang til at skabe mere stats- og politikontrol, og de beskriver ransagninger, der minder om desperate hævntogter.

De kritiserer det, de kalder "lov og orden fetichisme", repressive kontrolforanstaltninger, symbolsk konfrontation, sni-

gende mistænkeliggørelse, krænkende overvågning. Og de sætter deres egen situation ind i en større sammenhæng og kræver staten draget til ansvar:

"Det kan være svært at se disse sammenhænge og se, hvor voldeligt et ansigt et tilsyneladende fredeligt andedams-Danmark har. Men det er disse sammenhænge, vi ser og reagerer på, når vi demonstrerer, kaster med brosten, bz'er, blokerer veje, laver koncerter osv. Det er alt sammen en hel masse strategier til at skabe en anden struktur, hvor der er friere rammer, og et forsøg på at sætte foden ned, når noget er uacceptabelt. At reagere fordi det er ens pligt. Drage den danske stat til ansvar for det, den ellers formår at løbe fra. Krig i Irak, deportationer af desperate mennesker, der er truet på livet, og alle de andre overgreb, som er meget indirekte, men dog er en direkte konsekvens af et kapitalistisk system... I de vestlige samfund er der intet, der er værd at kæmpe for. Intet at dø for. Så hvis man kæmper for noget, er det nærmest til grin. Ingen kan tage det alvorligt. Det forventes at man vokser fra det."

Behov for demokrati der rummer ungdomsminoritetets retspolitik

Der er blevet fokuseret meget på de unges voldelige fremfærd, og der er med

MAN KAN MÅSKE SIGE AT DEMOKRATIET ER VED AT BLIVE TIL GERONTOKRATIER

- SAMFUND PRÆGET AF DE GAMLES MAGT

god grund taget afstand fra denne fremfærd.

Men det er nok også nødvendigt at gøre sig klart, at det er væsentligt for et demokrati at sikre kanaler og processer, der kan opfange retsfølelsen hos en 'ungdomsminoritet', der hverken har stor økonomisk eller politisk magt og indflydelse. En demokratisk retspolitik må tage hensyn til både de unge og de nye og ikke kun til de gamle. Vi kan ikke fjerne os geografisk fra hinanden uden at komme nærmere hinanden. Vi kan heller ikke fjerne os aldersmæssigt fra hinanden uden igen at blive mere afhængige af hinanden.

Vi er blevet mere transparente

Ved Dansk Retspolitisk Forenings Generalforsamling og seminar fortalte Birgitte Kofod Olsen om skredet i beskyttelsen af privatlivet. Hun redegør her for den intensiverede registrering, anvendelse og udveksling af oplysninger om borgerne

AF BIRGITTE KOFOD OLSEN, LIC.JUR. OG PH.D.,
LEDER AF NATIONAL AFDELING, INSTITUT FOR MENSKERETTIGHEDER

Et grundelement i det dansk velfærdssystem er, at myndighederne skal have adgang til oplysninger om borgerne. Serviceydelser på sundhedsområdet, det sociale område, skole- og uddannelsesområdet m.fl. er betinget af, at myndighederne har tilstrækkelige oplysninger om borgerne, således at de kan undersøge om lovgivningens kriterier for udbetaling af ydelser eller tildeling af services er opfyldt. På samme måde er adgangen til oplysninger om borgernes forhold nødvendige for at påse at de forpligtelser, som den enkelte borger er pålagt efter lovgivningen, er opfyldt. Det gælder fx på skatteområdet.

Registrering af oplysninger om borgere er i Danmark bliver derfor typisk anset som en rutinesag, registreringen og behandlingen af oplysningerne sker i overensstemmelse med persondataloven og forvaltningsloven og bliver almindeligvis anset som uproblematisk, både fra myndighedernes side og borgernes.

Mere intensiv registrering

I de senere år er der sket en intensivering af registreringen, anvendelsen og udvekslingen af oplysninger om borgerne. Det

sker på specifikke områder som teletrafik, biltrafik, sundhed og medicin, udlændingeområdet, som led i efterforskning, hvor der – når områderne betragtes enkeltvis – ofte er gode og rimelige grunde til at indsamle og bruge oplysninger. Med kommunalreformen ændres billedet imidlertid markant, bl.a. fordi de nu enkeltstående data”siloer” nedbrydes og åbner for, at oplysninger kan bruges på tværs af de barrierer, som eller har sikret borgeren mod videregivelser af oplysninger.

I forbindelse med terrorpakken skete der ikke blot en intensivering af registreringen, men også nye muligheder for udveksling af oplysninger mellem PET og andre offentlige myndigheder, og mellem FE og PET. Derudover inddrages – direkte eller indirekte – private aktører i udvidet omfang i indsamlingen af oplysninger og som den aktør, der stiller oplysningerne til rådighed for offentlige myndigheder. Det er tilfældet med hensyn til teletrafikoplysninger, passageroplysninger og oplysninger fra rejseselskabers on-line booking systemer.

Resultatet er, at den danske borger kan gøres transparent i den forstand, at

det er muligt at skabe en fuldstændig og detaljeret profil af vedkommendes professionelle og private liv, af forhold som vaner, præferencer, adfærd, handlemønstre, relationer og forbrug, men også af fysiske forhold, som sundhed og sygdom, og af materielle forhold, som ejendom, formue osv.

Heroverfor står de offentlige myndigheder, som bl.a. på grund af sammenlægninger i større enheder bliver mindre transparente for borgerne, som ikke længere kan følge strømmen og anvendelsen af oplysninger om dem selv.

Konsekvenser af registrering

I en sådan situation er det nødvendigt at se på konsekvenserne i forhold til borgernes rettigheder og friheder: retten til privatlivsbeskyttelse og persondatabeskyttelsen, retten til selvbestemmelse og autonomi, friheden til at vælge til og fra, til at bevæge sig frit og til at råde over oplysninger, der drejer sig om en selv. Men også i forhold til de krav til retssikkerhed, som er en fast bestanddel af den retsstatlige tradition, som vi normalt hylder og følger. Det handler især om beskyttelse mod myndigheders vilkårlige magtu-

“Retssikkerheden kan alene sikres, hvis der udøves uafhængig kontrol og overvågning med de myndigheder, som overvåger borgerne,” for-talte BirgitteKofod Olsen på et seminar om privatlivets fred ved Retspolitisk Forenings generalforsamling.

døvelse eller magtmisbrug, men også om uafhængig kontrol med, at overvågning og registrering af oplysninger foregår i overensstemmelse med lovgivningen og med iagttagelsen af kravet om proportionalitet og nødvendighed i det konkrete tilfælde.

Behovet for frihed og retssikkerhed

I forbindelse med terrorismebekæmpelse vil der være sammenfald mellem den enkelte borgers interesse i beskyttelse mod terrorangreb og samfundets bredere interesse i at undgå angreb på borgere, bygninger, infrastrukturer, institutioner m.v. Der er imidlertid ikke et tilsvarende sammenfald mellem statslige myndigheders interesse i at effektivisere arbejds-gange og systemer og den enkelte borgers interesse i at blive værnede mod vilkårlig magtudøvelse fra myndighedernes side eller mod vidtgående kontrol og overvågning. I forholdet mellem stat og borger vil der i mange situationer være modsatrettede interesser, fordi effektivitets- og overvågningshensyn ofte er uforenelige med basale principper om frihed og selvbestemmelse.

En terrorismeindsats kræver derfor, at redskaber og løsninger identificeres og findes indenfor den ramme, som er givet med de demokratiske principper og spilleregler, som gælder i en retsstat. Menneskerettigheder og retssikkerhedsgarantier udgør i den sammenhæng nødvendige komponenter, som ikke kan afvises med en generel henvisning til trusselsbilledet.

Når det i lovforslaget angives, at "regeringen er opmærksom på vigtigheden af, at der i forbindelse med nye initiativer på terrorområdet sikres den rette balance mellem sikkerhed og retssikkerhed", er det udtryk for en præmis, som ikke respekterer retsstatens spilleregler. Disse spilleregler fordrer, at beskyttelsen af landets og borgernes sikkerhed opnås på en måde, der respekterer såvel retssikkerhedsprincipper som menneskerettigheder.

Der er da også bred enighed om indenfor såvel EU, Europarådet, OSCE som FN, at menneskerettigheder og retsstats-

principper ikke må ofres i kampen mod terrorisme. Menneskerettighedsbeskyttelsen og retssikkerhedsprincipper skal ses som den strategi, der skal anvendes til at bekæmpe terrorismen. Begrundelserne herfor er, at tilside-sættelse af disse grundlæggende principper bekræfter terroristers påstand om, at de demokratiske samfund er svage og mangler principfasthed, hvorfor de kan og skal omstyrtes og erstattes af stærkere regimer. Ved at slække på demokratiske principper i kampen mod anti-demokrater, har vi således allerede accepteret anti-demokraternes spilleregler.

Retssikkerhed udhules

Villigheden hos den danske regering til at nedtone betydningen af grundlæggende principper og rettigheder ved at sidestille beskyttelsesinteressen heri med interessen i sikkerhed må – indenfor den nævnte forståelsesramme – anses at have kontraproduktiv effekt. Den udhuler den retssikkerhedsbeskyttelse, som har været kardinalpunktet i den danske retsstat i flere årtier.

Udgangspunktet for en terrorismeindsats bør i stedet tage sit afsæt i den menneskeretlige og retssikkerhedsmæssige beskyttelse. Borgernes interesse skal kun balanceres overfor stats- og myndighedsinteresser i undtagelsessituationen, d.v.s. i det øjeblik, hvor det står klart, at der er behov for at gøre brug af efterforskningsmidler, der griber ind i borgerens rettigheder og friheder.

Derudover er det af helt afgørende betydning, at indgreb i rettigheder kun foretages under kontrol. Retssikkerheden kan alene sikres, hvis der udøves uafhængig kontrol og overvågning med de myndigheder, som overvåger borgerne. Dette er i Danmark effektivt sikret gennem domstolskontrol med politiets straffeprocessuelle tvangsindgreb. I forbindelse med behandling af personoplysninger, herunder indhentning og videregivelse, er borgerne sikret beskyttelse mod vilkårlig anvendelse via krav om, at myndighederne skal kunne påvise nødvendighed og proportionalitet for at kunne legitimere en konkret registrering eller overførelse af oplysninger om en bestemt borger.

Danske borgere er mere transparente end andre

I terrorbekæmpelse øjemed er en sådan transparent borger selvfølgelig en fordel for efterforskning og forebyggelse – men er det lykken for borgeren?

Det er netop den tætte registrering af oplysning om borgerne – og det faktum, at oplysningerne kan gøres tilgængelige for ikke bare efterretningstjenesterne, men også andre offentlige myndigheder, der adskiller Danmark markant fra de lande, som vi på andre områder sammenligner os med uden for Skandinavien.

Mange lande, herunder Tyskland og England, tager afstand fra personnumre og andre identifikationskort, der kan give adgang til en flerhed af oplysninger om borgerne.

I Tyskland har man et veludbygget velfærdssystem, men det bygger på, at der er en arms længde mellem myndigheden og borgeren, som værner mod tæt registrering og indsigt i borgernes forhold.

I Holland har man ikke registeroplysninger på personniveau, men samler dem vi censuses, altså folketællinger og undersøgelser på baggrund af folks egne tilbagemeldinger.

I England har man accepteret tæt TV-overvågning og sammenkobling heraf med kriminalregistre – men en kobling herfra til andre registre om borgerne er ikke mulig – simpelthen fordi de ikke findes.

Passageroplysninger

Registrering og opbevaring af historiske og aktuelle passageroplysninger, herunder om en persons rejseruter, rejsetidspunkter, købsdato og -sted for flybilletter, kan betragtes som indgreb i privatlivsbeskyttelsen, idet de i kumuleret form giver en præcis profil af personens adfærd, mønstre og præferencer i forbindelse med rejser i ind- og udland.

Oplysningernes personlige – og i nogle tilfælde følsomme – karakter understreges af, at der på listen over passageroplysninger, som Politiets Efterretningstjeneste mener har væsentlig betydning for varetagelsen af opgaver, er medtaget oplysninger om nationalitet, rejselegitimation, betalingsform, medrejsende mv.

**DET HANDLER ISÆR OM BESKYTTELSE
MOD MYNDIGHEDERS VILKÅRLIGE
MAGTUDØVELSE ELLER MAGTMISBRUG,
MEN OGSÅ OM UAFHÆNGIG KONTROL MED,
AT OVERVÅGNING OG REGISTRERING
AF OPLYSNINGER FOREGÅR I
OVERENSSTEMMELSE MED LOVGIVNINGEN
OG MED IAGTTAGELSEN AF KRAVET OM
PROPORTIONALITET OG NØDVENDIGHED
I DET KONKRETE TILFÆLDE**

Ændring af luftfartsloven, hvorved der indsættes en ny bestemmelse som § 148 a, pålægger luftfartselskaber en pligt til at registrere og opbevare oplysninger om passagerer og besætningsmedlemmer i et år og udlevere disse til brug for forebyggelse og efterforskning af overtrædelse af straffelovens kap. 12 og 13.

Det vil – ud fra en menneskeretlig betragtning – være legitimt at indhente sådanne oplysninger på en bestemt person, hvis det er nødvendigt og proportionalt i forbindelse med efterforskning af en konkret sag eller som led i forebyggelse af terrorhandlinger.

Når det anføres i bemærkningerne til loven, at flypassagerlister tænkes anvendt “som led i en mere generel overvågning i forhold til de kredse, som vurderes at være relevante i en terrormæssig sammenhæng”, er det udtryk for en tilsidesættelse af menneskerettens krav om konkret vurdering forud for indhentelse af passagerlister.

Et generelt ønske om effektivitet og hurtig adgang for efterretningstjenesterne til personlige oplysninger om borgeres rejseaktiviteter kan ikke begrunde en direkte adgang til sådanne oplysninger. Adgangen må ud fra en menneskeretlig vurdering være betinget af, at det konkret kan påvises, at den efterforskningsmæssige interesse overstiger hensynet til passagerens interesse i privatlivsbeskyttelse.

I tilknytning hertil skal det bemærkes, at justitsministeriets bemærkning om, at der i praksis næppe forekommer tilfælde, hvor betingelserne for edition ikke er opfyldt, når passageroplysningerne kan have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver, ikke i sig selv kan begrunde tilsidesættelse af den retssikkerhedsgaranti, som domstolskontrollen udfører.

Bestemmelse indeholder derudover som § 148 a, stk. 4, direkte og elektronisk adgang for Politiets Efterretningstjeneste til luftfartselskabernes bookingssystemer. Formålet hermed er ligesom ved adgang til passageroplysninger at sikre en hurtigere og mere effektiv adgang til relevante oplysninger om personer, der

køber billetter.

Der er heller ikke i forhold til adgang til bookingssystemer er foretaget en afvejning mellem borgerens, samfundsmæssige og myndighedsspecifikke interesser. Det er alene tillagt betydning, at den praktiske procedure bliver forenklet og effektiviseret. Hermed opfyldes den del af den samfundsmæssige og individuelle interesse i effektiv forebyggelse og efterforskning af terrorhandlinger, men der sker samtidig en fuldstændig tilsidesættelse af samfundets og den enkelte borgers interesse i, at indgreb kun foretages, når det er nødvendigt og proportionalt i en konkret situation, og at sådanne indgreb kontrolleres af domstolene.

Overskudsinfo skal destrueres

I relation til såvel passagerlister som bookingssystemer, er det værd at bemærke, at Politiets Efterretningstjeneste må anses at være forpligtet til at sørge for, at den overskudsinformation, som måtte indgå i efterforskningsmaterialet som følge af passager- og bookingoplysninger, destrueres, såfremt det ikke er relevant for den konkrete sag. Dette følger af persondatalovgivningens krav til datakvaliteten, jf. Personoplysningslovens § 5, og de underliggende menneskeretlige og EU-retlige instrumenter, jf. Europarådets Persondatakonventions art. 5 og EU-direktiv om beskyttelse af personoplysninger, art. 6.

To grundlæggende skred

Som konkluderende bemærkninger vil jeg nævne to principielle forhold, som udspringer af lovens adgang til at indhente passageroplysninger og til direkte adgang til booking systemer:

1. Det kontrolelement, som er helt afgørende for det værn, som retsstaten skaber for borgerne mod statslige myn-

digheders vilkårlige magtudøvelse og magtmisbrug, er tilsidesat. Vi fjerner domstolskontrollen, men går endnu et skridt videre og lader PET få adgang til oplysninger uden en konkret vurdering af om de er nødvendige for sagen, og om der er proportionalitet mellem formålet for informationsindsamlingen og den indsamling af oplysninger som sker angående en bestemt person. Vi lader det være op til en generel vurdering af, om det er relevant for terrorbekæmpelse

2. Vi inddrager privat aktører direkte i efterforsknings- og terrorbekæmpelsesarbejde pligt til at registrere og opbevare pligt til at stille til rådighed

Det er blot nogle af flere tegn på, at der i disse år sker et skred i vores opfattelse af privatlivsbeskyttelsen – og også af vores behov for beskyttelse af private oplysninger over for staten og andre private personer eller organisationer. Men også adskillelsen mellem borger og stat og relationen imellem dem har ændret sig. Vi har rykket os fra en opfattelse af staten, som en del af det demokratiske system, der skal undergives kontrol og begrænsninger for at hindre, at magtbeføjelser bruges vilkårligt og med risiko for krænkelse af vores grundlæggende rettigheder, til en opfattelse, der bygger på fælles interesser og gensidig tillid. Det er der for så vidt ikke noget dårligt i, men det kræver så en anden bevidsthed om, hvordan magtudøvelsen udmønter sig og i hvis interesse. Et bemærkelsesværdigt eksempel på denne udvikling ligger i den sprogbrug, som PET benytter i forhold til at indhente informationer fra og om borgere; tidligere blev personer, der gav oplysninger til politiet/PET om andres private forhold omtalt som stikkere, senere blev de kaldt informanter, mens de i dag er de dialogpartnere.

Forældre mod politibrutalitet

Forældre mod politibrutalitet er en forening, der observerer politiets fremfærd for at medvirke til at afsløre og dæmpe brugen af urimelige metoder. De vil animere til en bredere kritisk diskussion af ændringer i politiets handlemønster og mulige negative effekter for retssikkerheden

AF FORÆLDRE MOD POLITIBRUTALITET, FMPB, VED OLE EGELUND OG OLE THOFTE

Vi er en gruppe almindelige danske midaldrende forældre, der har dannet foreningen 'Forældre mod politibrutalitet'.

Vi er uafhængige af partiinteresser og arbejder ikke for at fremme specifikke politiske sager ud over vores mærkesag. Foreningen blev dannet i september 2006 efter en række episoder, hvor bl.a. vores børn var blevet behandlet dårligt og uretmæssigt anholdt i forbindelse med deltagelse i lovlige demonstrationer og brug af deres grundlovssikrede ret til at udtrykke deres politiske opfattelser. Eksempelvis ved en demonstration i Hillerød mod Dansk Front i februar 2006 og i forbindelse med en demonstration for Ungdomshuset i august 2006. Efterfølgende i 2007 har vores observationer naturligt nok været fokuseret på begivenhederne omkring Ungdomshuset i København: startende ved den voldsomme demonstration 16.12 2006 og senere kulminerende i urolighederne omkring rydningen i marts 2007. Desuden har der været utallige mindre og større demonstrationer i marts, april og maj, hvor vi også har været til stede som observatører.

Vi opfatter vores aktiviteter som arbejde for demokratiske borgerrettigheder og har indset, at foreningen formentlig kommer til at arbejde i mange år frem-

ver. Vi bruger vores fritid til dette arbejde, ikke med glæde, men fordi vi opfatter det som en borgerpligt at være med til at fastholde demokratiet i Danmark.

Demonstrationer er tilladt

Foreningen handler om det helt basale: Demonstrationer er i Danmark tilladt efter Grundlovens §79, hvor det hedder at, borgerne har ret til uden forudgående tilladelse at samle sig ubevæbnede. Dertil kommer en række bestemmelser/begrænsninger i den lokale politivedtægt af mere praktisk art.

Foreningens opgave er at observere politiets adfærd i forbindelse med demonstrationer, anholdelser, kropsvisiteringer m.v. Vi mener desværre, at vores observationer er nødvendige og berettigede. Vi ser med beskæmmelse, at der foregår ulovlig/uhensigtsmæssig anvendelse af politiets magtmidler og oplever utallige gange, at politiet i strid med reglerne på ubehagelig måde taler med disrespekt om og til unge mennesker, der udtrykker deres politiske synspunkter. I modsætning til denne disrespekt finder vi, at vores børn og deres kammerater er stærke unge, der taget stilling og har meninger om det samfund, de lever i og om den politik, de ønsker der skal føres ud i livet i Danmark. De har en grundlovssik-

ret ret til at have disse meninger, og de fortjener respekt - ikke forfølgelse og straf!

Politiet fungerer som social kontrol- og skræmmelinstans.

Vi har oplevet, at politiet i de senere år har ændret sin måde at overvåge og håndtere demonstrationerne. Der synes at være forskel på politiets metoder alt efter hvem, der demonstrerer: fx behandles den almindelige 'pæne' borger anderledes respektfuldt end unge, der måske har en lidt anderledes, i nogles øjne 'mindre pæn' påklædning. Tolerancen over for de unges demonstrationer synes at være blevet meget lav, så man får mistanke om, at politiet (undertiden) leder efter bagatelepisoder som påskud for at stoppe dem. Det mener vi selvfølgelig er helt urimeligt; de unge skal kunne demonstrere lige som alle andre, uanset hvilke synspunkter de demonstrerer for. Foregår der ulovligheder ved en demonstration skal politiet ikke angribe demonstrationen kollektivt/som helhed, men fokusere på ulovlighederne!

Ekstra straf?

Endvidere ser politiets metoder ud til at indeholde tildeling af en god portion straf, som jo ikke er politiets beskæfti-

gelsesområde, men domstolenes og fængselsvæsenets. Og man kan i høj grad diskutere det hensigtsmæssige i at straffe ulovligheder, begået ved demonstrationer, med fængsel. Hvilket formål tjener fængselsstraffen? Når politiet anvender sådanne straffemetoder, skræmmer det ikke kun vores børn, men også os som forældre. Vi mister tilliden til og troen på, at politiet kan være med til at sikre de grundlovmæssige rettigheder for ALLE borgere i Danmark uanset eksempelvis udseende, køn, alder og politisk ståsted. Det virker som om denne straf har som formål at skræmme de unge væk fra fremtidig deltagelse i demonstrationer og politisk arbejde i det hele taget. Politiet arbejder altså tilsyneladende med en slags præventivt politisk sigte. Denne prævention udfolder sig ikke kun ved demonstrationerne, idet unge mennesker med et bestemt udseende chikaneres ved at blive stoppet af politiet rundt om i byen, blive visiteret og blive tiltalt med skældsord og grimme øgenavne. Igen må man formode med det sigte at skræmme de unge. Vi har bemærket, at politiets talsmænd udtrykker, at 'når man deltager i den slags demonstrationer, må man forvente, at det kan gå hårdt til'. Og desuden: 'de unges forældre bør holde deres børn borte fra disse demonstrationer, hvis de er ansvarlige forældre'. En sådan udtalelse er helt urimelig, både over for forældrene og de unge, og giver netop udtryk for at alle i en demonstration kan være ansvarlige for enkelte demonstranternes ulovlige handlinger som fx flaske- og stenkast. En sådan kollektiv ansvarliggørelse mener vi er problematisk.

Ny anholdelsespraksis

I 2006 har vi især set en nydannelse, nemlig masseanholdelser under demonstrationerne, hvor de unge under meget ubehagelige omstændigheder bliver bagbundet med farligt stramme plasticstrips, bliver placeret bag hinanden i såkaldte 'futtog', ofte i vandpytter eller snedriver tilsyneladende for at maksimere ubehaget. Her får de lov til at sidde i timevis uden mulighed for at gå på toilettet og uden lægehjælp eller medicin, hvis der er behov for det. Der er utallige eksempler

på, at folk fx har tisset i bukserne, nogle har pådraget sig brækkede håndled som følge af politiets voldsomme anholdelser, andre lidt under klaustrofobiske angstanfald osv. osv. uden hjælp og støtte fra omkringstående politifolk, der ifølge beskrivelser hånligt har afvist anmodninger om hjælp. Eksempelvis forekom disse forhold under Hillerød-demonstrationen februar 2006. Den efterfølgende retssag førte senere til, at ca. 150 demonstranter fik tildelt en erstatning på tilsammen ca. 500.000 kr. Anholdelserne var altså ikke berettigede - og det er nærliggende at konkludere, at der her var tale om regulær straf, hvor man fra politiets side så stort på omkostningerne ved de efterfølgende retssager og erstatninger. Formålet at skræmme demonstranterne syntes altså for politiets planlæggere at berettiggende denne statslige udgift og anvendelsen af udemokratiske metoder. I parentes bemærket kan man stille spørgsmål ved denne metode indenfor politiets egen logik: de unge udtaler selv, at 'futtog' er den bedste form for teambuilding og opbygning af negative holdninger til politiet, man kan forestille sig! Ud over anvendelsen af knipler under anholdelserne på en måde, som synes at overskride reglerne, har i den senere tid også omfattende anvendelse af tåregas fundet anvendelse som crowd-control af politiet. Et ikke ufarligt våben, der også omgærdes med strenge anvendelsesregler. Igen må man spørge, om utidig anvendelse af disse våben er en del af politiets straffe- og skræmmetaktik?

Knibtangsmånøvrer

Under martsurolighederne 2007 i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset blev masseanholdelsesteknikken yderligere skærpet. Under såkaldte knibtangsmånøvrer blev i hundredvis af mennesker spærret inde af politiet og anholdt på skrømt og senere varetægtsfængslet under anklager, der ifølge forsvarsadvokaterne var særdeles bevissvage. Formålet, som vi må gisne om, synes at have været at få folk væk fra gaderne, skræmme folk fra yderligere demonstrationsaktiviteter og dermed for enhver pris få dæmpet urolighederne. Vi har direkte iagttaget og har

EN SÅDAN KOLLEKTIV ANSVARLIGGØRELSE MENER VI ER PROBLEMATISK

DEN EFTERFØLGENDE RETSSAG FØRTE SENERE TIL, AT 150 DEMONSTRANTER FIK TILDELTE EN ERSTATNING PÅ TILSAMMEN 500.000 KR

LANGSOMMELIGHEDEN I SYSTEMET ER LEGENDARISK. DER AFVENTES STADIG AFGØRELSE I SAGEN OM DE VOLDSOMME CIVILBETJENTE UNDER EN FODBOLDKAMP I PARKEN 2005

vidneudsagn om en lang række voldsomme reaktioner fra politiets side:

1) en voldsom og farlig rydning af huset på Jagtvej 69 1.3. 2007 under anvendelse dels af farlig gas inden døre i små rum, dels regulære knippeltæsk af de unge i huset, herunder afrivning af de unges gasmasker. Efterfølgende blev de unge sendt ud af huset med poser over hovedet, formentlig for at dække over deres synlige slagskader. Politiets oplysninger om indsatsen blev efterfølgende formuleret i et bagatelliserende sprog: 'det

beretninger bliver registreret af os og andre grupper og opbevaret som dokumentationsmateriale. Nogle få af sagerne er allerede indgået som klagesager til statsadvokaturen. Det er svært på nuværende tidspunkt at sige, om der er bevis for de nævnte påstande om ændringer i mønstret i politiets håndtering af demonstrationer og uroligheder - eller om der snarere er forskel på forskellige delingsføreres 'arbejdsstil'. Det kunne også tænkes, at man bevidst lader forskellige grupper i politiet spille forskellige roller over for

melig adfærd over for børn i 12-13 års alderen, der har fået at vide af betjente, at de kunne risikere at blive fjernet fra hjemmet, hvis de blev set i nærheden af Ungdomshuset igen. Eller de kunne risikere at blive fængslet sammen med pædofile. Efter vores opfattelse hører betjente med en sådan adfærd og et sådant sprog ikke hjemme i politikorpset!

4) Skræmmemetoderne fortsætter, når demonstranterne bliver anholdt. Bagbundet med strips bliver de ofte hårdhændet behandlet, bliver anbragt mange

EN NY PRAKSIS HAR UDVIKLET SIG EFTER RØDOVRE-ANHOLDELSERNE. VED DENNE LEJLIGHED BLEV DE UNGE RUTINEMÆSSIGT DNA-REGISTRERET OGSÅ SELV OM ANHOLDELSERNE IKKE BLEV OPRETHOLDT.

MÅ POLITIET DET?

tog 5 min. at rydde huset'. I virkeligheden varede denne indsats i følge vidner næsten en time og var langt voldsommere end politiet beskrev. Der verserer nu en undersøgelse om hændelsesforløbet hos statsadvokaten mhp. at få afdækket forløbet.

2) I en lang række tilfælde blev der ikke givet demonstranter tid og fysisk mulighed for at trække sig ud, efter opløsningsordren var blevet givet, og folk var reelt ikke fysisk i stand til at efterfølge ordren. I denne forbindelse skal det i øvrigt bemærkes, at det efter vores gentagne erfaringer er næsten umuligt at høre hollændervognerenes højtalere gennem larmen - selv om man står ganske tæt på. Det er absolut nødvendigt med et bedre kommunikationssystem - og med anvendelse af både dansk og engelsk, da

demonstranterne - de gode og de onde - for at forvirre og skræmme de unge yderligere. I denne forbindelse må vi understrege, at den manglende uafhængighed af statsadvokaturen i forhold til politiet er et stort problem, og at vi og andre har ikke megen tillid til, at klagesagerne vil blive uvildigt behandlet. Endvidere er langsomheden i systemet legendarisk. Der afventes stadig afgørelser i sagen om de voldsomme civilbetjente under en fodboldkamp i Parken 2005 og behandlingen af sagen om voldsom brug af stavene i Rødovre ved Faderkirken, november 2006, har man ikke hørt noget til!

Man kan have mistro til visse betjentes upartiskhed i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset. Der foreligger vidneudsagn om en gruppe betjente, der i

i trange rum, venter i timevis på at få behandlet deres sager, tilkaldelse af forældre til ikke-myndige varer alt for længe, de bliver tiltalt på respektløs måde og undertiden behandlet med noget, der ligner tortur. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at undersøgelser omkring tortur synes at pege på, at det i højere grad er de psykiske belastninger som magteløshed og umenneskeliggørelse snarere end de nok så dramatiske fysiske belastninger, der er skadevirkende på længere sigt. Det skorter ikke på forhåndsadvarsler om anholdelsernes negative indflydelse på de unges straffeattester - en måde at skræmme de unge fra at deltage i demonstrationer af frygt for fremtidens jobmuligheder. Endnu en skræmmeeffekt som kan ligge bag politiets masseanholdelser. Desuden har en ny praksis udvik-

DET HAR I MANGE ÅR VÆRET ET PROBLEM, AT POLITIET UNDERSØGER KLAGER OVER SIG SELV. FOR TIDEN ER DET STATSADVOKATUREN, DER SKAL UNDERSØGE DISSE SAGER, OG DET ER ALMINDELIG KENDT, AT STORT SET ALLE UNDERSØGELSER ENDER MED FRIKENDELSE AF POLITIET

man ikke kan forvente, at tilstedeværende udlændinge skal kunne forstå ordrer afgivet på dansk!

3) Vi har mange beretninger og vidneudsagn om brutal fremfærd og desuden særdeles forhånende sprogbrug fra politiets side ved demonstrationerne. Disse

samlet flok forhånende stillede sig op på byggetomten efter Jagtvejen 69 og urinerede på jorden ved siden af de mange sympati- og sorgtilkendegivelser på stedet. En ganske utilstedeelig demonstration af foragt og manglende forståelse!

Der foreligger vidneudsagn om uri-

let sig efter Rødovre-anholdelserne. Ved denne lejlighed blev de unge rutinemæssigt DNA-registreret. Også selv om anholdelserne ikke blev opretholdt. Må politiet det? Og hvad sker der med disse registreringer i fremtiden? Vi må forlange, at de bliver destrueret - især efter at de unge

har fået tilkendt erstatning for uberettiget anholdelse! Mindreårige bliver anholdt uden underretning til forældre, og uden at den sociale døgnvagt er blevet underrettet. Og i tilfælde, hvor vagten er underrettet og deltager, optræder han/hun som politiets forlængede arm frem for at støtte barnet. Således får en 13-årig at vide af vagten, at hvis hun bliver stoppet på Nørrebro igen, så kan hun godt regne med at blive fjernet fra hjemmet.

5) I forbindelse med varetægtsfængslingerne efter rydningen 1.3 2007 har vi set, hvordan retssystemet bruger \$ 134 a til at forlænge 24 timers fristen for bevisført fængsling med henvisning til yderst svage konkrete beviser. At man dermed fængsler uskyldige mennesker i ugevis og accepterer evt. at skulle betale høje erstatninger efterpå. Vi talte eksempelvis med en kvinde, hvis mand under balladen på Skt. Hans Torv 3. marts var gået ned for at se til sin bil. Han blev anholdt, mens han gik på gaden, og hun opdagede om morgenen, at han var væk. Det var umuligt for hende at trænge igennem politibureaukratiet og få oplysninger om manden. Han blev idømt 25 dages forebyggende varetægtsfængsling! Og det er bestemt ikke et enestående eksempel. Der er flere eksempler på sindslidende, der har fået samme belastende behandling, og hvor deres og de pårørendes protester ikke er blevet hørt.

6) Pårørende har ikke kunnet få oplysninger om deres familiemedlems arrestation og er blevet mødt med afvisning overalt under påberåbelse af tavshedspligt i retssystemet. Vi har måttet påtage os at organisere en selvhjælpsgruppe, hvor de pårørende kan støtte sig til andre med samme problem og i fællesskab finde oplysninger om, hvordan man skal tackle retssystemet. Det er således blevet en opgave for os at videregive oplysninger om det mest elementære omkring anholdelser og at samtale trøstende med ulykkelige mennesker, der i flere dage ikke har hørt fra deres familiemedlem og er dybt foruroligede.

Vi opdager, at arrestanter bliver stuvet sammen i små celler, at de ikke får mad i 20 timer og alligevel har svært ved

at få lov til at blive bispist af en gruppe, der har fået øje på dette problem, og kommer med mad under retshandlingerne. Endvidere opdager vi, at fængselsbetjentene er særdeles svingende i deres regelsystemer over for fangerne, og det virker, som om der foregår en systematisk psykisk nedbrydning af de varetægtsfængslede, måske for 'at knække dem'? Det svarer nøje til den kritik, der fra forskellig side har været rejst mod fængselsvæsenet - især mod de negative stærke fængselsbetjente, der synes at tyrannisere både fanger og mere humanitære indstillede betjente.

7) Politiet foretog efter rydningen 1.3 2007 en lang række ransagninger af private hjem og politiske foreninger på Nørrebro - uden dommerkendelser og under stor brutalitet i visse tilfælde. Eksempelvis indsparkning af døre, affyring af gas inden døre, folk blev revet ud af sengene, mens de sov osv. Desuden foregik der ulovlig check af folks mobiltelefoner i mange tilfælde. Alle disse hændelser giver anledning til stor bekymring for den faktiske retssikkerhed i Danmark.

8) De mange voldsomme begivenheder under urolighederne i marts og de mange varetægtsfængslinger har for en række unge været stærkt angstprovokerende. De sociale myndigheder i København har på ingen måde taget hånd om disse problemer, der kan forventes at tage til i foråret 2007, når begivenhederne er kommet lidt på afstand. I Forældreforeningen har vi derfor set os nødsaget til at tage initiativ til at organisere en gruppe Gadeterapeuter, der frivilligt yder støtte og terapi til unge, der er psykisk belastede efter disse begivenheder - eller hvor de traumatiske hændelser har fremprovokeret reaktioner på gamle traumer.

Demokratisk debat om politiet

Det kan være vanskeligt at bevise, at man faktisk arbejder med sociale kontrol- og skræmmeteknikker i politiets indsatsgrupper - og højere oppe i politiets hierarkiske system. Og at man tilsyneladende har nedtonet retssystemets resocialiserende funktion til fordel for kontrolfunktionen. Men foreningens formål er at observere politiets fremfærd mhp. at

medvirke til at dæmpe brugen af den slags metoder og afsløre, når de bliver brugt, samt animere til en bredere kritisk diskussion af ændringer i politiets handlemønstre samt mulige negative effekter for retssikkerheden af terrorlovgivningen.

Desuden vil vi samle mere systematisk viden om og dokumentation af mønstret i metoderne. Denne viden skal naturligvis bruges til at påvirke debatten om politiet og demokratiets tilstand. Vi vil samarbejde med alle andre foreninger og privatpersoner, der arbejder med samme mål. Mistanken går på, at politiets arbejdsmetoder på Christiania, der har været særdeles hårdhændede undertiden, har smittet af på de metoder, der anvendes uden for Christiania.

Svært at undersøge politiet

Det er uhyre vanskeligt at efterforske politiets magtanvendelse, og det har i mange år været et problem, at politiet undersøger klager over sig selv. For tiden er det statsadvokaturen, der skal undersøge disse sager, og det er almindelig kendt, at stort set alle undersøgelser ender med frikendelse af politiet. Mange forsvarsadvokater anbefaler derfor deres klienter ikke at spille tid og kræfter på disse klagesager. Derfor er det godt, at så mange har fået tilkendt erstatning i 2006 for uberettiget anholdelse - senest under Ungdomshus-demonstrationen i august ved Knippelsbro, men der var mange andre tilfælde af uberettigede anholdelser. Derimod kan det undre, at denne taktik ikke er blevet påtalt over for politiet og har fået konsekvenser for metoderne. Det virker som om den enkelte betjent føler sig beskyttet af etaten, selv om han opfører sig på en måde, der er mod forskrifterne! Vi vil ikke bestride, at der findes mange udmærkede og velfungerende betjente, dem har vi også mødt på gaden, men tilsyneladende dækker korpset over de dårligt fungerende betjente, eller man bruger dem måske som redskaber i skræmmefunktioner. En tilsvarende kritik er blevet rejst over for fængselsbetjentene, fx i Vestre Fængsel, hvor en tilsvarende korpssånd og manglende åbenhed dæmmer op for en ordentlig debat om dette vigtige emne.

EN PET OG POLITIKRØNIKE

HÅNDEN

HANS JØRGEN BONNICHSEN

Udgivet på Politikens Forlag

Boguddrag fra en Pet- og politikrønike

Retspolitik har fået lov at bringe et uddrag af tidligere chefkriminalinspektør hos Politiets

Efterretnings Tjeneste Hans Jørgen bonnichsens bog "Hånden. En PET- politikrønike"

Læs her et redigeret uddrag af bogens kapitel 17

REDIGERET AF JEFF JØRGENSEN

Kap 17: 11. september 2001

[...]

Om formiddagen 11. september 2001 var jeg på Tegners Museum i Dronningmølle sammen med en gruppe af mine mellemledere. Vi brugte turen på museet som startskud til et udviklingsprojekt om nye kompetencer i PET. Idéen var at lade Rudolph Tegners provokerende og svært tilgængelige kunstværker sætte nogle andre tanker i gang. Sammen betragtede vi skulpturen "Herakles og Hydraen" med slangerne og deres mange hoveder. Hver gang man hugger et hoved af slangen, dukker der to nye op. Det var kunstneres vision af ondskaben. Få timer efter blev vi præsenteret for den virkelige ondskab. "År nul" startede for mig kl. 15.10, hvor jeg blev kaldt ud af vores vagt. En lydløs katastrofe viste sig på tv-skærmen. Det første fly tordnede ind i tårn nummer et. Jeg hørte aldrig bragene og skrigene, eller tager jeg fejl? Jeg kan huske et "holy shit".

Det andet fly tonede ind fra siden på skærmen. Det foretog en drejning og bragede ind i tårn nummer to. Fra det øjeblik var ingen i tvivl om, at der var tale om en bevidst handling. Om et terrorangreb. I de første minutter stod vi alle sammen stille som lammede uden at vide, hvad vi skulle foretage os. Men handling var nødvendig. Jeg sendte min kriminalinspektør Lyngø Larsen og en sikkerhedsmedarbejder til kommandocentralen på Køben-

havns Politigård, hvor de sammen med chefinpektørerne Kai Vittrup og Per Larsen straks nedsatte en krisestab. Som en af de øverstansvarlige for statens sikkerhed skulle jeg finde ud af, hvor stor truslen var mod Danmark. For at imødegå eventuelle angreb skulle jeg vurdere, om sikkerhedsniveauet skulle sættes op. Den amerikanske ambassade og amerikanske interesser var ikke overraskende det første, vi så på. Men også kongehuset, regeringen og andre ambassader end den amerikanske, lufthavnene etc. skulle igennem møllen og vurderes. Observationsafdelingen blev sendt ud i byen for at fornemme pulsen, specielt i de miljøer, hvor jeg frygtede, at der ville komme reaktioner og uro.

Klokken 16.00 blev Gitte kaldt til møde i regeringens sikkerhedsudvalg. På mødet deltog statsministeren, udenrigsministeren, forsvarsministeren og justitsministeren samt ministeriernes departementschefer. Cheferne for PET og Forsvarets Efterretningstjeneste forelagde deres sidste vurderinger og beslutninger. For første gang nogensinde valgte jeg at sende en forbindelsesofficer med vicerigspolitichefen. Min analysechef, nu kriminalinspektør i Hillerød Klaus Tipsmark, sad i et værelse ved siden af mødelokalet med en direkte forbindelse til mig i PET, så jeg kunne føde ham med de nyeste relevante informationer om sikkerheden, som han gav videre til ministrene. Klokken kvart

over seks gik statsminister Poul Nyrup Rasmussen på skærmen med en direkte tale til nationen, hvor han fortalte, hvad PET havde igangsat.

Jeg kom hjem klokken halv tre om natten og aflyste med det samme alle mine private og professionelle aftaler for resten af måneden.

Få dage efter terrorangrebet skulle jeg med fly til Billund. Der var forbavsende stille i lufthavnen, hvor jeg mødte tidligt op på grund af de sikkerhedsforanstaltninger, jeg selv havde givet ordre til. Mærsk Air-flyet havde plads til 180 passagerer, men der kom kun 20. Lige før take-off bemærkede jeg en mand af anden etnisk oprindelse, der hæsbæsende kom ind i flyet. Han havde sved på panden og så vild ud i øjnene. Jeg følte et sug i mellemgulvet og hjertet, før jeg koblede hjernten til. Ja, selv for en professionel efterretningsmand, der hver dag vurderer truslerne mod Danmark for alle danskerne, var det nødvendigt at tage fat i sig selv. I de første døgn efter 11. september holdt alle vestlige efterretningstjenester vejret og forsøgte at finde ud af, om nye terrorangreb var på vej.

**JEG LEVEDE, OG DET GØR
MINE TIDLIGERE
MEDARBEJDERE FORTSAT,
MED BEVIDSTHEDEN OM,
AT ET FEJLSKØN KAN FÅ
KATASTROFALE FØLGER**

Reaktionerne i Danmark var få. Der var enkelte bombetrusler, blandt andet mod Tivoli, hvor orkestret Outlandish gav koncert, et forsøg på at sætte ild til moskeen på Dortheavej i Københavns nord-vest-kvarter, og der var hærværk mod et muslimskejet pizzeria. Den stigende anti-islamiske holdning var kommet for at bli-

den, som på det tidspunkt boede i København, hvor han studerede. Han var af forståelig grunde interesseret i at tale sikkerhed omkring sin person.

Folk observerede også den "rigtige" Bin Laden overalt i landet. Der sker meget med folks bevidsthed, når de oplever noget forfærdeligt, og heldigvis for det.

et biologisk angreb havde ramt Danmark. Det var helt usandsynligt, at der pludselig skulle dumpe et miltbrandbrev fra Osama Bin Laden ind hos hr. og fru Jensen på Vesterbro.

Der går en historie om, at en meget kendt chefkriminalinspektør med meget lidt hår på hovedet fra Danmarks største

TRODS MODSTAND FRA MANGE HAR DET VÆRET HELT AFGØRENDE FOR MIG, JA HELT FANTASTISK VIGTIGT AT BEVARE DE GODE RELATIONER TIL IMAM-GRUPPEN

ve i Europa.

Den internationale efterforskning viste, at der umiddelbart ikke var nogen danske forbindelser til terrorangrebet mod New York og Washington. Som et kuriosum, men også som et godt eksempel på, hvor højt det internationale alarmberedskab var, fik vi to dage senere, midt om natten, en henvendelse fra Politiets Overvågningstjeneste (POT) i Norge, hvor vore norske kolleger bad os spore en e-mail-adresse i Danmark.

Der var sendt en e-mail fra adressen, hvor en gruppe tog ansvar for terrorangrebet og samtidig rettede nye trusler mod Norge og andre lande, som ville blive sat i gang i løbet af dagen. POT tog sagen ekstremt seriøst, og vi frygtede alle

For selv om folk i de fleste tilfælde ikke har set noget, der kan føre sagen, er det vigtigt, at de kontakter politiet. For tænk nu, hvis ...

Når jeg ser tilbage på de hektiske uger efter terrorangrebet i USA, hvor tomme miltbrandtrusler florerede og pressede os og resten af beredskabet til det yderste, var det forbavsende at se, hvor mange eksperter i bio-terrorisme der pludselig var i Danmark. Det er den slags mennesker, den franske mediekritiker og sociolog Pierre Bourdieu kalder "fast-thinkers". Mennesker, der uanset tid og sted spytter deres skrårige opfattelser og meninger ud til de gysende læsere og seere. Det eneste, der nærmest manglede til slut, var, at nogen i ramme alvor

by – så har jeg ikke nævnt nogen navne! – ved en af politiledernes morgenparoler skulle have demonstreret truslen på følgende måde: Han tog noget uidentificeret hvidt pulver i hånden, tog en kraftig indånding og pustede pulveret ud i rummet. Det var så det. Bagefter gik han over til næste punkt på dagsordenen.

Mediernes fortællinger om smitte, pulver og miltbrand skabte sin egen virkelighed. Den kom til at koste den danske stat millioner af kroner – for Post Danmarks vedkommende op mod 10 millioner.

Frygten er terroristernes stærkeste våben, og lektor Lars Erslev Andersen har rejst det kloge spørgsmål om, hvem der inspirerer hvem. Er det medierne, der

MEDIERNES FORTÆLLINGER OM SMITTE, PULVER OG MILTBRAND SKABTE SIN EGEN VIRKELIGHED. DEN KOM TIL AT KOSTE DEN DANSKE STAT MILLIONER AF KRONER – FOR POST DANMARKS VEDKOMMENDE OP MOD 10 MILLIONER

det værste, indtil vi sammen med dansk politi fandt gerningsmanden. Det var en 28-årig norsk statsborger, som boede i Middelfart. Han erkendte, at han i fuldskab havde produceret truslen og sendt den både til et norsk pressebureau og til Det Hvide Hus i Washington. Motivet for handlingen var at skabe had til muslimerne.

I de samme dage blev jeg kontaktet af vagthavende, der fortalte, at der stod en mand ved navn Bin Laden hos ordenspolitiet, der gerne ville i kontakt med PET. Jeg syntes ærligt talt, at situationen var for alvorlig til den slags. Men jeg måtte hurtigt tage mine ord i mig igen. Virkeligheden overgik fantasien. Der var tale om et fjernt familiemedlem til Osama Bin La-

påstod, at mund- og klovsyge-epidemien i England året før var et terrorangreb!

Pulver- og medieepidemien hærgede Danmark i flere dage. Hver dag havde sit posthus, der lukkede, mens Statens Serum Institut dag og nat arbejdede på højtryk med at analysere buddingpulver, mel og andre mistænkelige produkter, mest fra postforsendelser, men også fra busser, for eksempel i Aalborg, hvor nogle fandt noget hvidt pulver. Alle tilfældene arbejdede sig gennem dagens mediekværn på de landsdækkende kanaler med billeder fra Københavns gader af redningsfolk i gule beskyttelsesdragter, der oversprøjtede hinanden med vand. Realiteten var, at der på intet tidspunkt blev fundet blot det ringeste tegn på, at

identificerer bestemte trusler og mulige strategier for spektakulære angreb, eller er det omvendt terroristerne, som bliver inspireret af medierne?

Helt galt skulle det da gå, da flere udenlandske eksperter i terrorisme, blandt dem Dr. Rohan Gunaratha, der dengang arbejdede på Sct. Andrews University i Skotland, antydede på tv, at Danmark var en oase for terrorister. Udtalelserne var utvivlsomt baseret på Århus-sagen med de tre egyptere samt et aldrig verificeret rygter om, at Osama Bin Ladsens højrehånd i al-Qaeda, egypteren Ayman al-Zawahiri, på et tidspunkt havde boet i Danmark. For åben skærm i TV2 blev statsminister Poul Nyrup Rasmussen konfronteret med udtalelsen, hvilket

mildt sagt bragte ham i en tilstand af fnyssende arrigskab. I tv's bedste sendetid bad han PET om at komme med en redogørelse. Og igen var folk blevet en smule mere bange.

Som så mange andre gange før bøje- de statens civile tjenere ydmygt hovedet og forklarede, at det, der kom frem, ikke burde være ukendt for nogen. PET har aldrig lagt skjul på, at der i Danmark som i de fleste andre europæiske lande også er personer og miljøer med sympatier eller relationer til islamiske terrorgrupper, endog til grupper, som har været involveret i terrorhandlinger. Faktisk havde vi

Amerikanske undersøgelser er mere pes- simistiske og peger på, at det er 400 gange mere sandsynligt at komme til ska- de eller omkomme ved et færdselsuheld.

Hvad med retssikkerheden?

Og hvad med retssikkerheden og menne- skerettighederne? De tilsidesættes syste- matisk i krigen mod terror. Se bare på Guantanamo, torturskandalen i Abu Ghraib og den seneste tids massakre mod civile i Irak. Eksemplerne kan kun producere nye modstandere.

Jeg har dog sammen med udenland- ske kollegaer indimellem følt, at der har

sats". PET kan ikke gøre arbejdet alene. Det kan kun lade sig gøre ved at inddrage den brede offentlighed, firmaer, skoler og universiteter. Og her kommer det aller- mest vigtige: Vi skal have fat i vores med- borgere af anden etnisk oprindelse end dansk, hvis det skal lykkes.

Jeg ved, at det kræver tillid. Jeg glemmer ikke vort allerførste møde i PET's imam- gruppe. De var under hårdt pres fra deres egne, som beskyldte dem for forræderi og kaldte dem spioner og PET's forlængede arm. De havde modet til at modstå pres- set ved at møde op. Alligevel var atmos- færen af mistænksomhed tyk, da Lars

DER VAR TALE OM ET FJERNT FAMILIEMEDLEM TIL OSAMA BIN LADEN, SOM PÅ DET TIDSPUNKT BOEDE I KØBENHAVN, HVOR HAN STUDEREDE. HAN VAR AF FORSTÅELIG GRUNDE INTERESSERET I AT TALE SIKKERHED OMKRING SIN PERSON

forsøgt at få nogle af disse mennesker dømt i Århus-sagen.

De er ret fantastiske, medarbejderne i PET. Selv når tjenesten er under et eks- tremt mediepres, udviser de en beun- dringsværdig entusiasme og energi og passer med stor professionalisme deres job for, at vi andre kan leve trygt i sikker- hed. Hvor må nogle en gang imellem have været fristet til at løfte røret og sige: "Nu skal I bare høre!" Men det er aldrig sket.

Når man som jeg har været den øver- ste operative leder af PET's kontraterror- indsats, får man et sjældent indblik i de mekanismer, som samfundets politikere har sat i gang for at beskytte den danske befolkning. Og jeg må erkende, at terror- bekæmpelsen, som den foregår de fleste steder i den vestlige verden i dag, er fyldt med paradokser.

indsneget sig en magtesløshed, fordi ar- bejdet med terroristerne var en ørkesløs vandring. Ikke alt kan forstås eller nås gennem fornuft og samtale eller forhin- dres gennem et ihærdigt efterretningsar- bejde. Mennesket er stadig i stand til at udføre det onde i Guds og Allahs navn. Og lige netop der bliver magtesløsheden vendt mod os selv. Som en af bombe- mændene fra London mindede os om på en afskedsvideo inden sin martyrdød: "Vores ord har ingen effekt på jer, og der- for er jeg nødt til at tale til jer i et sprog, I kan forstå. Vores ord er døde, indtil vi giver dem liv med vores blod". Jeg har sammenlignet mine følelser, i dette sammensurium af paradoksale kendsgerninger, med et kendt billede af den amerikanske popart-kunstner Roy Li- chtenstein. Det viser en stor pistolmun-

Findsen og jeg første gang trådte ind ad døren. Der skulle mange møder til, før den forsvandt. Vi måtte vise os værdige til imamernes respekt og skulle i vores årsberetning ikke alene beskrive deres følelser af at være "stigmatiseret", men også fortælle, at politiet ikke tog deres anmeldelser af racisme alvorligt. Vi op- fordrede vores kolleger i politiet til at "se" med alvor på anmeldelserne. Lang- somt begyndte mistænksomheden at vende sig. Tillid er ikke noget, man kan herske eller købe sig til. Den kan kun op- bygges gennem handlinger.

Trods modstand fra mange har det været helt afgørende for mig, ja helt fan- tastisk vigtigt at bevare de gode relatio- ner til imam-gruppen, i det hele taget til så mange som overhovedet muligt – selv til dem, der i offentligheden bliver be-

NOGLE GANGE ER TABET AF FRIHEDSRETTIGHEDER PRISEN, VI MÅ BETALE FOR AT FÅ SIKKERHED, MEN HVOR HØJ PRISEN SKAL VÆRE ER ET POLITISK SPØRGSMÅL

På den ene side optager terroren os overordentlig meget. Frygten i os alle be- tyder, at vi over hele verden bruger kolos- sale ressourcer på at bekæmpe terroren. På den anden side er risikoen for at dø eller komme til skade ved en terror- handling næsten grotesk lille. Nogle si- ger, at den er en millionfold mindre end risikoen for at dø ved et færdselsuheld.

ding, der peger lige mod beskuerens an- sigt. Alle ved, at det ikke er en pistol, men et billede af en pistol. Alligevel bli- ver man uvægerligt fanget af mundingens truende positur. Man spekulerer på, hvad der ligger bagved. Hvad nu, hvis ...?

Trods det har jeg aldrig været i tvivl om, at PET's arbejde nytter noget, men kun når det sker "i en bredspektret ind-

tragtet som "dæmonerne selv". Det er ef- ter min opfattelse ikke min eller en mo- derne efterretningstjenestes opgave at grave skyttegrave og gå i stillingskrig, heller ikke at ekskludere eller udelukke nogen, der vil i dialog. Netop udelukkelse af dialogen er karakteristisk for funda- mentalismen. Jeg er ikke i tvivl om, at en af de store værdier i al efterretningsar-

bejde er baseret på, at man rækker hånden frem til dialog og forstår de sociale, psykologiske og politiske bevæggrunde, som leder folk til at begå alvorlige forbrydelser.

Men jeg har aldrig lagt skjul på, at der bag ved fløjshandsken befinder sig en stålnæve. Utvetydigt og klart har jeg fortalt imam-gruppen, at hvis der skete en terror-handling i Danmark, ville de nok være de første, der måtte pakke kufferten og fordufte.

Der er mennesker, som det er umuligt at etablere en fornuftig kontakt med, uanset hvor meget respekt og forståelse man lægger for dagen. Jeg har talt med en del af slagsen. I de tilfælde er der kun ét at gøre: overvåge dem, konfrontere dem, efterforske dem og i yderste konsekvens strafforfølge dem.

Overvågning

Jeg er helt klar over, hvilken negativ klang ordet overvågning har. Den britiske forfatter George Orwells verdensberømte bog "1984" og dens uhyrlige "Big Brot-

kerhed, men hvor høj prisen skal være er et politisk spørgsmål, som vi hele tiden – også vi almindelige mennesker – bør tænke over. Kan for eksempel "Nine-Eleven" eller "Seven-Seven", som New York- og London-terroren kaldes, legitimere, at vi bruger ekstraordinære overvågningsmetoder?

Jeg er ganske udmærket klar over, at det i det nuværende politiske klima er svært at se, hvordan et råb om demokratisk ansvarlighed og etisk ransagelse vil blive hørt som andet end liberalt klynkeri. Men én ting kan jeg sige: I min tid i PET har det aldrig været nødvendigt for mig at tage stilling til "ekstraordinære metoder". Lovgiverne har i retsplejeloven givet os regler for, hvornår vi må observere, om hemmelige ransagninger, telefon- og rumaflytninger og brug af agenter. Og for mig har det altid været afgørende, at den slags "ordinære" overvågningsmetoder foregår under domstols- og parlamentarisk kontrol, og at enhver, som kan læse, kan få fat i en retsplejelov og se, hvad PET og politiet må. Jeg har været overalt i

kodalen", som den tidligere PET-chef Ole Stig Andersen kaldte det, hvor råbet "Møller" bliver til "øller, øller, øller ...". Når det sker, går efterretningerne i ring. Ens medarbejdere kan afdække en sag, som vi deler med en partner, og som så dukker op senere et andet sted og fra en helt anden tjeneste, desværre ofte "let forklædt og i en duft af Bagdad". Der findes også fabrikerede efterretninger fra kilder, der er ude på at tjene lette penge. De mere muntre af slagsen er beskrevet i den britiske forfatter Graham Greenes bog "Vor mand i Havanna", hvor tegningerne af en støvsuger kommer til at fremtræde som et farligt, nyudviklet våben. Men tag ikke kun spøg for spøg. De alvorlige tilfælde og lurifakserne findes, og mange af dem er i stand til på overbevisende måde at komme af med deres oplysninger. Desværre kommer oplysningerne ofte fra udlandet og i en form, vi ikke kan validere. Jeg har ærgret mig gul og blå et utal af gange over spildte ressourcer på grund af nogle få kilders skruppelløse adfærd, men især på grund

JEG HAR VÆRET OVERALT I DANSK POLITI, MEN ALDRIG I EN AFDELING SOM PET, DER ER UNDERLAGT SÅ MANGE KONTROLFUNKTIONER. BÅDE JUSTITSMINISTEREN, RIGSREVISIONEN, DET SÅKALDTE WAMBERG-UDVALG OG RIGSPOLITICHEFEN KIGGER OS OVER SKULDEREN.

her"-teori er blevet slagordet for det statsorganiserede centrale overvågningsapparat og kan af gode grunde få enhver til at gyse. I mine foredrag og i samtaler med mine kollegaer fra PET har jeg forsøgt at fjerne den negative klang ved at vende tilbage til ordets bredeste betydning nemlig, "at våge over". Det er lige præcis det, vægteren eller vågekongen gjorde. De beskyttede os ved i tide at advare om ildsvåde og ændringer i gadebillede og den syges tilstand, så alvorligere ting kunne undgås. Sådan ville jeg gerne have, at PET fremstod. Realistisk set må jeg nok erkende, at overvågningen er placeret på en akse mellem omsorg og kontrol og meget ofte vil være en blanding af begge dele, hvilket netop gør området ekstremt ambivalent.

Nogle gange er tabet af frihedsrettigheder prisen, vi må betale for at få sik-

dansk politi, men aldrig i en afdeling som PET, der er underlagt så mange kontrolfunktioner. Både justitsministeren, Rigsrevisionen, det såkaldte Wamberg-udvalg og rigspolitichefen kigger os over skulderen. Det har jeg følt mig godt tilpas med. Når det var nødvendigt, og der var en mistanke, tog vi alle lovlige metoder i brug. Men var også afhængige af udlandets hjælp.

Efterretninger er en handelsvare

Efterretninger er en handelsvare, og jo mere kvalitet du har på hylderne, jo flere kunder har du i butikken. Efterretninger er også en skrøbelig vare, hvor "det mindste kan være det største og det største det mindste", mindes jeg, at en klog mand har sagt. Det er rigtigt, men han glemte at tilføje, at efterretninger også kan være så diffuse som et "råb fra ek-

af manglen på kritisk sans hos de efterretningstjenester, der oprindeligt modtog informationen. Nu er PET ikke kendt for at "rutte med pengene" til kilderne, og da vi allerede i slutningen af 1990'erne indførte et system til at validere og gennemprøve kilder og deres oplysninger, har disse "fabrikanter" ekstremt dårlige arbejdsvilkår i Danmark.

Jeg levede, og det gør mine tidligere medarbejdere fortsat, med bevidstheden om, at et fejlskøn kan få katastrofale følger. Alene tanken om bebrejdelserne fra ofrene og de pårørende efter et terrorangreb, som vi kunne have afværget, fordi vi fik oplysningerne, men aldrig fulgte op på dem, er uudholdelig. Så måske er Roy Lichtensteins pistolbillede mere end et billede?

Det kræver derfor mere end indlandsis i maven at negligere informationer helt

og holdent – også når de kommer fra kilder, man tidligere har haft dårlige erfaringer med. Igen: "Tvivl på alt og tro på meget".

Det er nok rigtigt, som det bliver sagt, at der er gode grunde til, at man i efterretningsverdenen ikke er venner, kun samarbejdspartnere.

Jeg husker en sag, hvor nogle opmærksomme gæster et sted i verden havde set en mistænkelig personkreds på en internetcafe. I papirkurven ved siden af de mistænkelige gæsters computer fandt de i en papirkurv nogle udskrifter, der vi-

venner med, mens andre fik det til at løbe koldt ned ad ryggen på mig. Mennesker, som jeg i en hvilken som helst anden situation aldrig turde vende ryggen til.

Det er klart, at jeg gennem mine ni år som efterretningschef har været på besøg i de fleste af de hovedkvarterer, alle kender fra pressen og filmverdenen. Der er ikke stor forskel på bygningerne, men på menneskerne i dem og den måde, de arbejder og forholder sig til omverdenen på.

Nogle vender sig mod folket, mens andre er folkets beskyttere. Nogle er pe-

meget omtalte Said Mansour, der havde en sjælden evne til at bringe sig selv i mediernes søgelys – blandt andet da han kort efter 11. september udtalte, at "Gud sendte terroristerne" for at ødelægge tvillingetårnene. Derfor er der for mig heller ingen grund til at skjule hans navn. På et tidspunkt blev jeg nødt til at bede Københavns Politi om at anholde ham, fordi vi fik oplysninger om, at han havde taget fotografier af forskellige sikkerhedsinstallationer på Oslobåden. Chefinspektør Per Larsen havde forståelse for sagen – han kender jo til, hvor svært efterretningsar-

DET ER IKKE AL-QAEDA, DER RINGER OG GIVER ORDREN TIL TERRORHANDLINGEN, MEN GRUNDER MERE I DÅRLIGE OPLEVELSER OG FØLELSEN AF AT VÆRE URETFÆRDIGT BEHANDLET LIGESOM RESTEN AF ENS TROSFÆLLER RUNDT OM I VERDEN

ste, at de havde en endog meget stor interesse for at fremskaffe oplysninger om en virksomhed i Danmark. Oplysningerne kunne tyde på, at personerne var ved at forberede en terrorhandling, og derfor gik vi ind i sagen for fuld damp. I samarbejde med den danske virksomhed konstaterede vi, at der var noget om snakken. På tidspunktet, som var angivet af anmelderne fra internetcafeen, havde nogle været inde og søge informationer om virksomheden via internettet. For at understrege, hvor bekymrede vi var, tog jeg selv af sted for at lægge optimalt pres på vores samarbejdspartnere. Vi gennemførte et dygtigt og hurtigt efterforskningsarbejde, som viste, at der ganske rigtigt havde opholdt sig nogle "mistænkelige personer" på netcaféen, men det var bare ikke dem, der havde været inde på hjemmesiden. Printet stammede fra en person, der var gift med en dansker, og som tidligere havde arbejdet for firmaet. Han havde været inde på virksomhedens webside for at se, om han igen kunne få et arbejde hos dem. Historien blev verificeret, og der var ikke længere grund til bekymring. Det understreger noget om, hvor vigtigt det er, at de efterretningstjenester, man samarbejder med, er seriøse. Jeg har i mit samarbejde med andre tjenester mødt interessante personligheder både i øst og i vest, nogle fik jeg lyst til at være

dantisk hysteriske med sikkerhed, andre mere pragmatiske. Nogle er meget krævende, andre meget lidt givende. Nogle er mere professionelle, andre mindre. Nogle må aldrig nævnes, andre vil gerne nævnes. Det er en følsom efterretningsbutik, så jeg lader være med at nævne dem, for alle ved jo alligevel, hvem de er. Og det vigtigste er trods al paranoiaen, at Danmark har et godt forhold til sine samarbejdspartnere. Det kan være dem, der sidder med den afgørende information, der forhindrer, at bomberne springer næste gang.

Said Mansour var første sigtet efter den ny terrorparagraf for propaganda

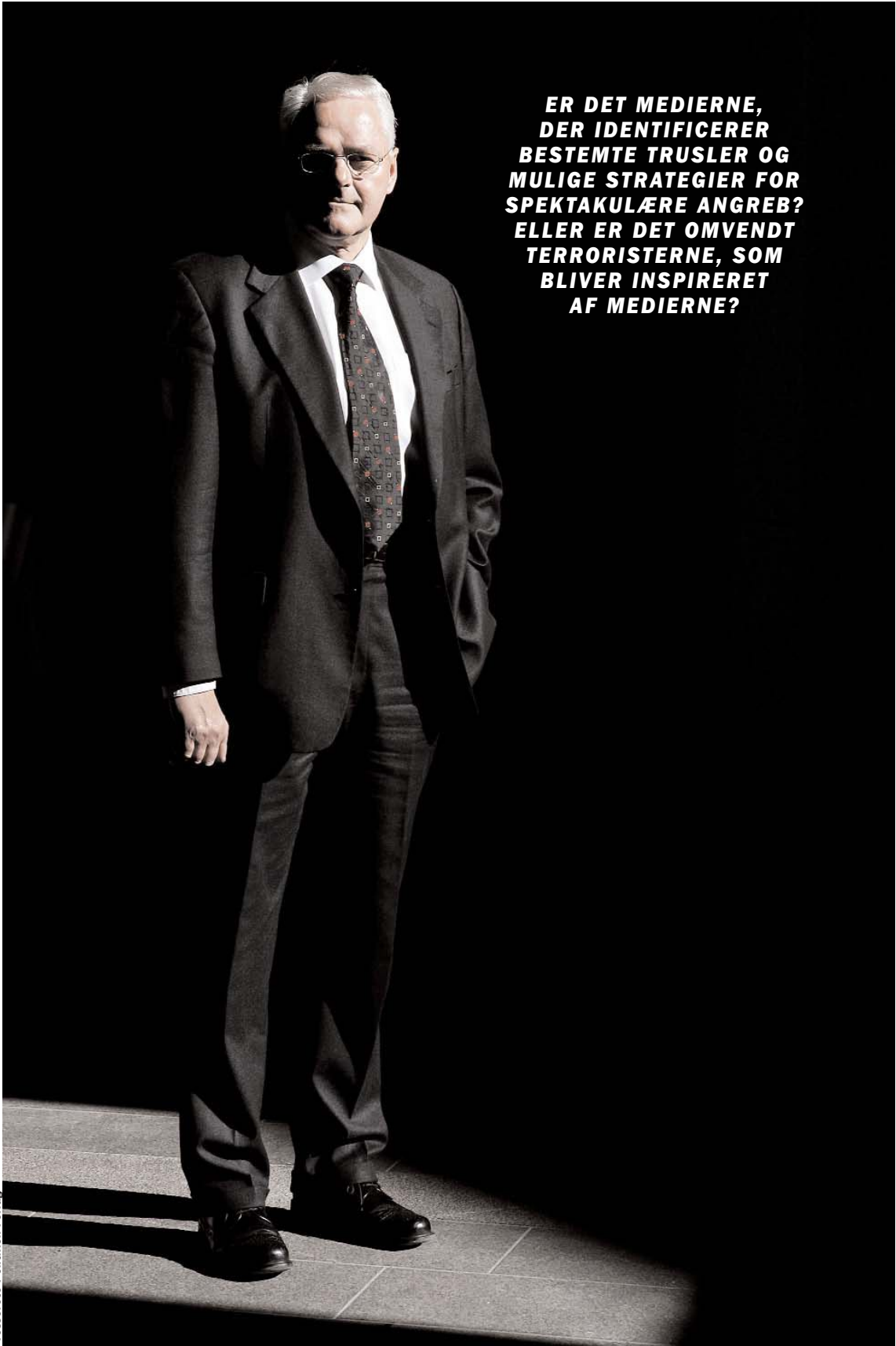
Da jeg kom til PET i 1997, var en af de meget markante skikkelser en ung libaneser, som vi samme år efter en storstilet politijagt til Københavns Lufthavn fik fanget og dømt for et væbnet bankrøveri i Arbejdernes Landsbank i København. Vi mente, at pengene fra røveriet skulle gå til terror i udlandet. Senere flygtede manden fra Danmark og spillede efter alt at døme en ganske aktiv rolle i terroren mod koalitionen i Irak. Den destruktive energi slippes ikke så let, og for nogle sker det først i selvmordsprojekter.

Andre blev tilbage, for eksempel den

bejdet er. Men samtidig så jeg de anonyme udtalelser fra kollegaerne i kriminalpolitiet i dagspressen, hvor de udtrykte deres "frustrationer over PET's fremgangsmåde". De syntes, at mistankegrundlaget var for spinkelt. Men tænk, hvis Said Mansour virkelig havde planlagt et terrorangreb på Oslobåden, og vi ikke havde reageret.

Sigtelsen efter terror-bestemmelsen blev hurtigt afaldet, og forsvareren konkluderede, at sagen kunne koges ned til "hittegodseri af en gammel damecykel". Det var en "catch 22". Ligegyldigt, hvad vi havde gjort, ville folk have hånet os. Trods de mange bemærkninger var jeg selv fuldt ud tilfreds med sagens udgang. Set fra min stol blev Said Mansour eksponeret – som det hedder i efterretnings sproget – på en sådan måde, at selv tanken om, at han i fremtiden skulle blive brugt af sine allierede til at forberede et terrorangreb, nu var nærmest lig nul. Kendisser er bedre til propaganda end til et terrorangreb. Samtidig havde vi sendt et klart signal til hans kammerater: Vi kender ham, og vi ved, hvad han går og laver.

I dag er Said Mansour som den første i danmarkshistorien blevet sigtet efter den ny terrorparagraf for propagandavirksomhed. I hans hus i Brønshøj fandt politiet et større arsenal af propagandavide-

**ER DET MEDIERNE,
DER IDENTIFICERER
BESTEMTE TRUSLER OG
MULIGE STRATEGIER FOR
SPEKTAKULÆRE ANGREB?
ELLER ER DET OMVENDT
TERRORISTERNE, SOM
BLIVER INSPIRERET
AF MEDIERNE?**

Pressefoto Politiken Forlag

oer fra terrorens universiteter i Tjetjenien og Irak. Andre sager var mere alvorlige.

Vi havde allerede fra starten af efterforskningen af et bankrøveri på Frederiksberg en formodning om, at den 46-årige algeriske flygtning, som boede i Århus, formentlig var skyldig. At det var ham, der havde planlagt og skaffet logi til de tre mænd, da de kom til Danmark for at udføre røveriet, hvor de skød en politimand i låret. Umiddelbart efter bankrøveriet blev manden afhørt, men på grund af bevisets

fodbold, og landet gik i ekstase. Stemningen greb ham, og han følte sig som en del af folkestemningen og gik ud på sin altan og råbte "vi vandt, vi vandt" og han malede dannebrogssflag på sine kinder og tog bussen ind til Århus midtby. Sejren skulle fejres, og stemningen i bussen var derefter. Han fortsatte med at være opstemt, glad og råbte "vi vandt", indtil en lettere bedugget århusianer prikkede ham på skulderen og sagde: "Du, makker. Det var os, der vandt."

ster, end PET gjorde. Hizb-ut-Tahrir fik dem væk fra gaden, så de kom til at interessere sig for politik, religion og samfundsspørgsmål. Han vakte min tvivl, for det er unægtelig en interessevækkende betragtning.

Men jeg ved også, at Hizb-ut-Tahrir med sin aggressive retorik og sine fanatiske holdninger kan lede unge, ubefæstede sjæle i den forkerte retning. Organisationen uddeler løbesedler med opfordringer til at dræbe jøder og beder

"VORES ORD HAR INGEN EFFEKT PÅ JER, OG DERFOR ER JEG NØDT TIL AT TIL TALE TIL JER I ET SPROG, I KAN FORSTÅ. VORES ORD ER DØDE, INDTIL VI GIVER DEM LIV MED VORES BLOD"

stilling måtte anklagemyndigheden lade sigtelsen falde.

I et tæt samarbejde med Frederiksberg og Århus kriminalpoliti og PET lykkedes det til sidst – to år efter bankrøveriet – at få stablet et nyt fundament af indicier på benene, blandt andet med vores overvågningsmateriale. Manden havde sammen med sine kumpaner stjålet over 100.000 kroner, som vi mente skulle gå til den islamistiske oprørsbevægelse Front Islamique de Salut, FIS. Han blev idømt tre år og seks måneders fængsel ved et nævningeting og udvist fra Danmark for bestandigt.

Jeg har selv afhørt manden i hans lejlighed i Århus. Til trods for, at han havde boet i landet i mange år, talte han ikke dansk. Han levede i et parallelsamfund. Gardinerne var rullet ned, som jeg har set det i mange andre lejligheder, hvor jeg har afhørt den slags mennesker. Det virker på mig, som om de ikke tør eller kan holde ud, eller bære at se på virkeligheden uden for deres vinduer med dens krav og realiteter. Men måske er den ikke så slem, som de tror. Ryst fordommene af jer, træk rullegardinet op, se Danmark, og prøv så at stikke hånden frem. De fleste af os vil tage imod den. Eller vil vi? En af mine muslimske venner, Bilal, en palæstinensisk flygtning, fortalte mig, hvornår han "rullede gardinet op til Danmark". Han boede i Gellerupparken i Århus. Det var i juni måned 1992, hvor Danmark vandt europamesterskabet i

I det dunkle rum med de nedrullede gardiner var der ikke noget at gøre. Manden var aggressiv fjendtlig i sin attitude, havde en stor computer og et væld af kontakter til ligesindede rundt omkring i verden. Her var alle ingredienserne til en stærk og farlig cocktail.

Det var ham, der åbnede dørene for den senere danske Guantanamofange, Slimane Hadj Abderahmane, så han via London kunne komme på træningslejr i Afghanistan. Resten af historien kender vi. Der findes andre af den slags mennesker i Danmark.

Hizb-ut-Tahrir

Jeg har på det seneste været i dialog med et af medlemmerne af den radikale islamistiske gruppe Hizb-ut-Tahrir i Danmark. Han kom ikke af sig selv. Jeg opsøgte ham i et af vore fængsler, hvor han afsonede en røveridom. Han levede fuldstændig op til alle mine forestillinger. Han var velbegavet, velformuleret og velintegreret. Et af hans nærmeste familiemedlemmer var ansat som embedsmand i staten, fortalte han selv. Han udstrålede venlighed, ro og myndighed, men var samtidig fanatisk i sin fastholden af Hizb-ut-Tahrirs idegrundlag. Næmlig oprettelsen af Kalifatet, som det var grundlagt efter profeten Muhammeds død i år 600. Han var til og med interessant at tale med. Under samtalen sagde han, at Hizb-ut-Tahrir gjorde mere for at forhindre unge muslimer i at udvikle sig til potentielle terrori-

unge mænd om at tage til Irak for at kæmpe mod koalitionen. De rekrutterer på gymnasier, ungdomsskoler og handelsskoler – ikke alene blandt de veluddannede unge mænd og kvinder, men også blandt socialt marginaliserede unge med tilknytning til kriminelle miljøer. Derfor er der en risiko for, at Hizb-ut-Tahrir bliver en rekrutteringsbase for militante islamistiske terrorgrupper. Jeg kan dog ikke udelukke det modsatte – at mange undgår volden og gadelivet, som den unge mand i fængslet siger. Men ligesom med hash, der af mange eksperter bliver betragtet som en harmløs stimulans, kan Hizb-ut-Tahrir for de svage være første skridt på vejen mod de farlige og mere alvorlige sager. Ikke heroin, men terror. "Seven-Seven" angrebet i London viste os, at terroristen lige så godt kan være en på overfladen velfungerende statsborger fra en provinsby som Struer, Slagelse eller Sønderborg, Danmarks svar på terroristerne fra Leeds. Den viste os også, at det ikke er al-Qaeda, der ringer og giver ordren til terrorhandlingen, men at handlingen mere grunder i dårlige oplevelser og følelsen af at være uretfærdigt behandlet ligesom resten af ens trosfæller rundt om i verden.

En af dem, der har den følelse, er den danske Guantanamofange, Slimane Hadj Abderahmane.

Dansk Retspolitisk Forening sendte en delegation til Sverige for at følge en svensk retssag.

Besøget viste, at der er store forskelle i, hvad man forstår med offentlighed i retsplejen i

Danmark og Sverige. Danmark har meget at lære

KOMMENTAR OG REPORTAGE AF HENRI BRUDZEWSKY

Udfordringen

»Vi savner undersøgelser af, hvor meget hold der er i den offentlige kritik. Fra de ansvarlige politikere og topembedsmænd har vi hidtil stort set kun hørt opbakning til justitsvæsenet, som det er, eller påpegning af, at allerede igangsatte ændringer er ved at løse evt. mindre problemer. Men: Hvis det viser sig, at der er

substantielt hold i kritikken, har vi et justitsvæsen med alvorlige problemer. En del af problemet er – i givet fald – ”manglende problemerkendelse” hos systemet selv.

Det bliver ikke let at ændre. Tænk blot på, hvor svært det er at overbevise nogen om, at de har et problem, som de ikke selv kan se.«

”Det bliver ikke let at ændre” som professor Torben Beck Jørgensen og cand.scient.pol. Gunnar Gjelstrup i 1996 skriver i forordet til Justitsvæsenets fremtidige organisering, der som egentlige forfattere har lektor lic.jur. Mette Hartlev, professor Tim Knudsen og højesteretsdommer Per Walsøe.

Besøg i en svensk retssal

Og netop heri ligge den udfordring, som ved dette års generalforsamling i Dansk Retspolitisk Forening medførte både dannelsen af en gruppe, der vil beskæftige sig med retssager i største almenhed, og et besøg i Helsingborgs Tingsrätt, der var så vellykket at vi forventer ét eller flere efterfølgende besøg ved svenske domstole.

Skønt jeg ikke er jurist – eller måske netop derfor – har jeg i omkring 25 år været opmærksom på nogle svagheder ved det danske retssystem, specielt hvad angår borgerlige sager hvor opmærksomheden på retsgarantier ikke synes lige så stor som ved straffesager. Endnu værre ser det ud hvad angår sager der foretages bag lukkede døre, hvoraf der årligt foretages mindst fem tusinde inden for familieretten.

I enhver sådan sag optræder mindst fem aktører, alle med en mere eller mindre skjult dagsorden.

At hver af sagens formelle parter har en dagsorden er indlysende. Mindre indlysende er det, at de advokater, der specialiserer sig i familieret, også kan have

en skjult dagsorden. En fordel for dem kan det være, at de som følge af de lukkede døre helt er unddraget offentlighedens kontrol.

Mindst indlysende er det, at cvildommeren næppe kan være undraget enhver tvivl om hæderlig adfærd. Når en dom omgøres ved anke til landsretten vil i det mindste nogle dommere føle, at de mister prestige. Alene det forhold kan medføre at de når dommen skrives ved deres skelnen mellem væsentligt og uvæsentlig ubevidst vælger hvad der minimerer risikoen for en omgørelse.

Hertil kommer at en dommer, der selv har oplevet en måske smertefuld skilsmisse, løber en overordentlig stor risiko for ubevidst at støtte den ene part til skade for den anden.

Vi véd fra veldokumenterede undersøgelser, at de fleste mennesker ubevidst filtrerer deres oplevelser i forhold til deres sym- og antipatier. Dette overordentlig vigtige forhold er der ikke i vort system taget effektivt hensyn til.

Professor dr.jur. Stig Jørgensen skrev i Advokatsamfundets tidsskrift Lov & Ret

december 1995 bl.a.:

»Især på to afgørende felter har man prisgivet retssikkerheden til fordel for bekvemmeligheden: Den manglende protokollation af parts- og vidneforklaringerne, (...) Sagen er nemlig den, at dommeren bevidst eller ubevidst kan indrette sin beskrivelse af forklaringerne og sine fortolkninger ud fra den i forvejen tilkendegivne opfattelse, og i den overordnede ret vil man da ikke alene skulle bevise sine påstande, men også at dommeren i underinstansen har beskrevet forklaringerne forkert, og hvordan skal man bære sig ad med det, når der ikke findes nogen attesterede protokollater?«

Besøget i svensk retssal

Store Bededag, den 4. maj 2007, mødes en lille gruppe til det som passende kan betragtes som research eller pilot-projekt: Professorerne Agnete Weis Bentzon og Torben Agersnap, den ny-udklækkede jurist Kirsten M. Christensen og jeg selv.

Lidt før klokken 10:30 blev vi venligt modtaget af Rådmand [byretsdommer] Stefan Reimer der beklagede, at et mor-

genmøde havde forsinket ham og at et nylig berammet retsmøde om eftermiddagen forhindrede ham i at indfri sit løfte om en efterfølgende "spørgetime".

Kirsten var ankommet i så god tid at hun nåede at sætte sig ved en de data-terminaler som er noget af det første man ser når man træder ind i en svensk retsbygning. Men hun afbrød sin søgen da oplysningerne forekom hende at være så

højere status]. Nærmest til venstre for retsformanden og bag en dataterminal sad rettens notarie [en juridisk uddannet sekretær som senere forventes udnævnt til dommer], og til venstre for hende den tredje nämndeman.

Til højre, ved væggen vinkelret på dommerpanelet, sad anklageren, og lige over for ham, altså til venstre for dommerne, fandtes vidneskranken hvor politi-

Lars Henriksson om også at forevise de to skydevåben for rettens danske gæster.

Maskinpistolen (præcis fem centimeter kortere end et A4-ark) var ikke større end at man uden alt for stort besvær kunne skjule den i en inderlomme – hvor sikkert også den tilhørende lyddæmper kunne få plads. Affyringen kunne ske enten hel- eller halvautomatisk.

Forsvarsadvokat Thomas Tullin og de

HUN AFBRØD SIN SØGEN DA OPLYSNINGERNE FOREKOM HENDE AT VÆRE SÅ PRIVATE AT DE NÆPPE KUNNE VÆRE BEREGET FOR HENDE.

MEN DET OMVENDTE VAR TILFÆLDET.

HVEM SOM HELST SKAL HAVE ADGANG TIL OPLYSNING OM NÆSTEN HVAD SOM HELST AF DET DER FOREGÅR, BÅDE VED DE ALMINDELIGE DOMSTOLE OG VED FORVALTNINGSDOMSTOLENE

private at de næppe kunne være bereget for hende. Men det omvendte var tilfældet. Hvem som helst skal have adgang til oplysning om næsten hvad som helst af det der foregår, både ved de almindelige domstole og ved forvaltningsdomstolene. Dette kendetegner den større åbenhed hvorved Sverige på mange områder adskiller sig fra Danmark.

Dommer Reimer havde berammet tiden for retsmødet således at hans danske gæster ikke skulle alt for tidligt hjemmefra. Da han tillige ikke kunne forudse hvor mange tilhørere der ville være til stede, havde han reserveret den forholdsvis rummelige retssal 4. I denne sal sidder størsteparten af tilhørerne ganske vist bag en glasvæg, men det viste sig for vores vedkommende at være en fordel fordi vi da kunne tale dæmpet indbyrdes.

Normalt undlader man længst muligt at beramme retsmøder til fredagene, der på den måde fungerer som en reserve. Derfor kunne vi ikke opleve en af den slags møder der hos os normalt foretages bag lukkede døre. I stedet kunne dommeren byde på en ganske spændende straffesag.

Ved dommerpanelet forrest i den omtrent kvadratiske sal sad i midten retsformanden, den eneste juridiske dommer. Til højre for ham sad to nämndemän [omtrent som vore domsmænd, men med

ets våbenekspert allerførst, stående foran en mikrofon, ord for ord måtte gentage den vidne-ed som blev ham dikteret af retsformanden. Bag vidneskranken fandtes fem stole af hvilke to var optaget af civilklædte politifolk under uddannelse. Bag disse stole fandtes den glasvæg som adskilte "tilhørerlogen" fra selve salen.

Midt over for dommerne sad tiltalte Ali Reeben med forsvarsadvokat Thorsten Tullin ved sin højre side. I bageste højre hjørne sad to fængselsbetjente.

Det meste af tiden sad retsformanden magelig tilbagelænet, afslappet og tilsyneladende med åbne sanser iagttagende enhver nuance i tale og bevægelse. Da jeg siden omtalte denne iagttagelse for Stefan Reimer, bekræftede han at det var en af fordelene ved, at han når som helst, det måtte vise sig nødvendigt, kunne støtte sig både til notariens referater og til lydoptagelserne. Og naturligvis til hvad nämndemännen havde at sige.

Også for tiltalte – eller i borgerlige sager for sagens parter – samt for advokaterne må det være betryggende og dermed mindre stressende, når man véd at alt væsentligt der siges dokumenteres ved rettens lydoptagelser – og i øvrigt kan suppleres med optagelser på ens egen, medbragte optager.

Sagsbehandlingen

Dommer Reimer bad politiets ekspert

fire dommere prøvede efter forevisningen af maskinpistolen med den "almindelige" pistol i højre hånd at rette dens laserstråle mod forskellige mål i salen. En rød plet markerede det sted man med absolut sikkerhed havde ramt hvis pistolen havde affyret de ligeledes fremviste patroner. Også en lyddæmper til dette våben fik vi forevist.

For mig er der ingen tvivl om, at disse våben var udrustet til at kunne dræbe mennesker.

Er Ali Reeben, der som barn kom fra Irak med sine forældre, en stakkel, som hensynsløse bagmænd har vildledt, og derfor, som forsvareren påstår, bør frifindes? Eller véd han udmærket hvilke farlige mordvåben han har haft liggende hos sin veninde og derfor, som anklageren påstår, bør have en streng fængselsstraf? Jeg aner det ikke – godt at jeg ikke er en af de tre lægdommere.

På mig – og måske også på lægdommerne – virkede Ali Reeben troværdig og angrende. Nogen videregående uddannelse har han ikke, hvilket dog ikke garanterer at han er en dumrian.

Og dog. Fra arrestationen den 4. april til i dag har han kunnet bruge en hel måned til at indøve den uskyldiges rolle. Jeg kan ikke se bort fra, at han tidligere er blevet dømt for strafbare forhold.

Efter en procedure, der varede 30 mi-

nutter, fik vi uden for retssalen lejlighed til at snakke med både anklager og forsvarer om blandt andet fordele og ulemper ved en forlængelse af varetægtsfængslingen. Skønt forsvareren havde påstået, at Ali Reeben straks bliver sat på fri fod, fik jeg det indtryk, at fortsat varetægtsfængsling ville være en klar fordel. En fortsat varetægtsfængsling medfører, at en eventuel fængselsstraf straks skal afsones, altså uden forudgående arbejdsmæssig og psykisk belastende ventetid. Hertil kommer at tiden i varetægtsfængsel bliver fratrukket en fængselsstraf.

Fængslingen blev forlænget med én uge. Forkyndelse af dommen blev berammet til fredag den 11. maj 2007, og man lovede at man samme dag vil sende os både domsudskrift og kassetter med båndoptagelserne fra mødet.

Først herefter vil det sidste punktum kunne sættes i denne beretning som jeg – for at kunne fastholde den umiddelbare oplevelse af besøget – lige nu skriver på i toget fra Helsingborg.

Men det sidste punktum må af hensyn til bladets deadline vente til senere.

Foreløbig må vi nøjes med, at Ali Reeben blev "påföjd Fängelse 1 år 6 månader för grovt vapenbrott (9 kap 1 § 2 st vapenlagen (1996:67)), narkotikabrott (1 § 1 st 6 p narkotikastrafflagen (1968:64)), rattfylleri (4 § 2 st trafikbrottslagen (1951:649)) og narkotikabrott (1 § 1 st 6 p och 2 § narkotikastrafflagen (1968:64)).

Den nye arbejdsgruppe

Dansk Retspolitisk Forening har oprettet en gruppe, der bl.a. vil se nærmere på udviklingen af retssager. En formel beskrivelse af denne Retssagsgruppe er under udarbejdelse og du kan læse om den på vores hjemmeside senere på året.

Enhver aktivitet som kan bidrage til et bedre justitsvæsen er velkomment. Det kan være med litterære bidrag, med studiebesøg eller med indsamling af erfaringsmateriale.

I praksis er gruppen åben for enhver som kan bidrage til dens formål.

Vi forventer til efteråret atter at besøge en svensk domstol, denne gang med

flere deltagere. Oplysninger herom agtes annonceret på foreningens hjemmeside.

Tidligere behandlinger af problematikken

Læs mere om samme problemstilling i følgende:

Henri Brudzewsky: Falske vidneudsagn betaler sig, Berl. Tidn. 8. august 1994.

Båndoptagelser styrker retssikkerheden, Berl. Tidn. 21. november 1994. Bag vote-ringslokalets lukkede døre, Retspolitik, maj 2004. : »...et udtryk for anstændighed i svensk retspleje.«, Retspolitik, marts 2005.

Peter Højlund: Den forbudte retsfølelse – om lov og moral, København 1992

Stig Jørgensen: Retssikkerheden prissgivet til fordel for bekvemmelighed, Lov & Ret december 1995.

Henri Brudzewsky har bl.a. været kandidatstipendiat i almen psykolog og har i Stockholm fulgt professor Arne Trankells undervisning i vidnepsykologi. Han er tidligere civilingeniør og har foruden undervisning ved forskellige universiteter haft egen konsulentvirksomhed.

**I DENNE SAL SIDDER
STØRSTEPARTEN AF
TILHØRERNE GANSKE
VIST BAG EN GLASVÆG,
MEN DET VISTE SIG FOR
VORES VEDKOMMENDE
AT VÆRE EN FORDEL
FORDI VI DA KUNNE
TALE DÆMPET
INDBYRDES**

Niels Forsby runder de 60 år

30. juni i år blev Niels Forsby 60. Han var med til at starte Dansk Retspolitisk Forening, og han har været et af de mest markante medlemmer gennem tiderne og trofast medlem alle årene. Niels Forsby har blandt andet været formand for Landsforeningen af beskikkede advokater fra 2002 til 2007, hvor han trådte tilbage i år i maj. Han har leveret adskilligt kvalificeret kritiske bidrag til den retspolitiske debat.

Bestyrelsen ønsker ham stort tillykke!

Læs mini-interview med ham på bagsiden

RET OG SAMFUND

Ret og Samfund 2007 er første bind af en årbog, der udsendes fra det nye Center for Rets- og Politiforskning (CeRePo). Læs en anmeldelse her

Det er noget af en kraftpræstation at stable en årbog på benene: Der skal tilvejebringes det økonomiske grundlag. Der skal stiftes en kreds af interesserede, der kan lette redaktionens arbejde. Forfattere skal findes og orienteres, så de ikke skriver i øst og vest, men også således at emnet belyses fra flere sider. Og så skal der laves en realistisk tidsplan med afleveringstidspunkter, tid for korrektur og trykning og endelig distribution. Årbøger sælger ikke sig selv.

Den nye årbog hedder Ret og Samfund 2007, men redaktionen har klogeligt valgt i første udgave at samle indlæggene om ét delemne, nemlig aktuelle kriminologiske problemer. Den indeholder 11 artikler af danske eksperter og en indledning skrevet af bogens redaktør. Artiklerne er spændende læsning, også fordi de rummer en opfordring til danske politikere om at overveje, om fordelene ved den førte politik står mål med de betydelige ulemper. Her er der kun plads til en kort omtale af de enkelte artikler:

Fængslinger og kriminalpolitik

Kriminolog Beth Grothe Nielsen fortæller i den første artikel, at Danmark ligger i top i europæisk sammenhæng med hensyn til, hvor mange der dømmes til fængsel pr 10.000 indbyggere. Det er ikke noget at rose sig af. Vi har tidligere ligget i midten, men nu idømmes der mange korte fængselsstraffe for forseelser, der i udlandet klares med bøde og sanktioner,

der ikke giver fængsel. Desuden gives der længere straffe end tidligere for voldsforbrydelser. Det er sket efter ønske fra et flertal i Folketinget, der ikke vil vide af, at man kan forøge længden og mængden af straf i samfundet uden at kriminaliteten falder, og man kan halvere længden og mængden af straf uden at kriminaliteten stiger.

Det kræver mange overvejelser at udforme en kriminalpolitik eller at kritisere den aktuelle kriminalpolitik i et land. Det er udmærket udtrykt i professor Jesper Rydbergs artikel: "Kriminalpolitik med omtanke" og problemstillingen følges op i seniorforsker Peter Scharff Smiths bidrag om "Fængsler og Menneskerettigheder internationalt og i Danmark". Her behandles bl.a. spørgsmål om hvorfor der straffes, og hvilke rettigheder skal den indsatte have, mens han sidder i vare-tægt eller fængsel. Udviklingen ser her ud til at være gået fra en situation, hvor den fængslede ingen rettigheder havde til nyere tid, hvor fanger i Danmark og Norden i flere henseender er beskyttede af menneskerettigheder. Frygten for terror har dog også i den henseende i de allersene-ste år betydet et tilbageskridt i Danmark.

Mere overvågning... af politiet!

Det er til dels de samme personer man finder i staben i det nye center: CeRePo, blandt artikelforfatterne og i Retspolitisk Forening. Foreningens formand Bjørn Elmquist og foreningens kasserer, Jeff Jørgensen, skriver en fælles artikel med titlen: "Brug for mere overvågning... af politiets arbejde". Baggrunden er den udvikling, vi ser i retten, hvor befolkningens retssikkerhed må vige for sikkerhedsforanstaltninger mod terror, og hvor privatlivets fred efterhånden bliver "en by i Sibirien". Domstolene skulle være en sikkerhed mod politiets unødige adgang til vores private e-mail og telefoner. Men dommerne lader sig meget let overbevise af politiet. Af 3438 anmodninger til retten

om forudgående tilladelse til indgreb i 2005 blev 3399 imødekommet. Det er ca. 98 %. Tilsvarende statistikker findes for anmodning om tilladelse til ransagning. Men området er dårligt oplyst. Som eksempel får man ikke oplyst, hvad politiet har fået ud af de indgreb, som domstolene har tilladt. Det ved Justitsministeriet heller ikke jfr. Birgitte Brøbecks phd-afhandling i 2003.

Nævninge

Professor Eva Smith skriver veloplagt og kritisk om den nye retsplejelovs afskaffelse af nævninge. Vi har haft nævninge ved retterne i straffesager i over 100 år. Det har været en demokratisk garanti mod juristernes enevælde og har derfor aldrig været yndet af ret mange jurister. Eva Smith husker fra sin tid som landsdommer sit ubehag ved, at nævningene under retssagen gik i et lokale for sig selv. Men hun er overbevist om, at der er behov for et lægmands korrektiv til den juridiske dominans. Derfor er hun ikke positiv overfor den nye ordning, at nævninge nu skal votere sammen med jurister og ikke for sig selv. Det er i realiteten en afskaffelse af nævningene. Hun slutter med følgende "facts":

1. Det er uomtvisteligt, at nævningeordningen blev skabt som en reaktion mod de juridiske dommers magt. Man var bekymret over hårde domme til politiske modstandere. Det var derfor en demokratisk reform, der flyttede magt fra de juridiske dommere til folket.
2. Det er også uomtvisteligt, at nævningeordningen blev indført efter udenlandsk forbillede. Man kan høre ordet jury nævnt gang på gang under forhandlingerne. En jury var den gang karakteriseret ved, at lægdommernes votering om skyldsspørgsmålet var adskilt fra de juridiske dommere.
3. Internationalt findes der utroligt mange ordninger, hvor lægdommere medvirker. Der kan være to, tre, fem, syv, eller

tolv. Nogle gange voterer de alene, nogle gange sammen med de juridiske dommere, nogle gange er de med i strafudmålingen, nogle gange er den overladt til de juridiske dommere. Nogle gange skal der være fuldstændig enighed blandt lægdommerne og andre gange blot et kvalificeret flertal. Men det er fast praksis, at man internationalt skelner mellem "jury" på den ene side og "mixed Court" på den anden.

Klager over politiet

Claus Juul, der er juridisk konsulent for Amnesty International, har samlet et vigtigt materiale fra nogle sager, hvor man har klaget over politiets håndtering af sagen. Han bruger materialet til at illustrere de problemer, der ligger i at sætte politiet, herunder statsadvokaten til at vurdere om de politimænd, der klages over, har handlet forkert. Det ser ud til, at de juridiske myndigheder har delt sig i to grupper, der henholdsvis forsvare den nuværende orden og anklager ordningen for, at den ikke lever op til grundlæggende krav om uafhængighed, uvildighed og objektivitet. De sager, som Juul præsenterer, synes at støtte klagerne mod den nuværende orden.

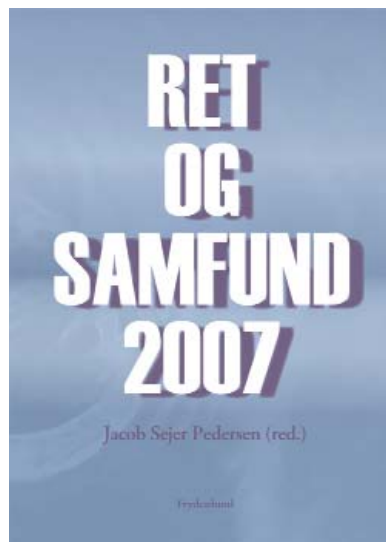
Journalist Linda Hansen følger op på spørgsmålet om, hvorfor der er så langt mellem de kritiske og grundigt forskningsbaserede artikler og giver også et sandsynligt svar: En af kriminaljournalisternes bedste kilder er: Politiet.

Narkotikapolitik

Bogens længste kapitel (med 29 sideres bilag) er skrevet af lektorerne Vibeke Asmussen og Jørgen Jepsen. De udgør et tværfagligt team. Vibeke Asmussen er etnolog og Jørgen Jepsen er jurist. Og det valgte emne forudsætter en tværfaglig behandling: "Dansk narkotika-kontrolpolitik - aktuelt og historisk". De to forfattere fortæller, at denne artikel er den første i en serie af artikler i kommende års retspolitiske årbøger. Men de gør samtidigt opmærksom på, at emnerne er vanskelige at belyse, fordi den foreliggende statistik fra Justitsministeriet er meget mangelfuld og med få detaljer i de områder der er belyst. Gennem de sidste ti år, hvor

både socialdemokratiske og borgerlige regeringer har ført en nul-tolerance politik, er der gennemført stramme lovgivninger, og politiet er presset til at gennemføre razziaer og nedvurderende behandling af pushere og brugere. Der foreligger ikke dokumentation for, at den grove optræden, som minister og Folketing har presset politiet til i Christiania, har haft nogen effekt på forbruget og salget af narkotika. Men kriminaliteten er flyttet til andre dele af København og er blevet mere spredt.

Forfatterne stiller spørgsmålet, om det nu ikke var på tide at opgive moraliseringen i dansk narkotikapolitik for de mange og ilde tilredte narkomaners skyld. Men svarer selv nej: Der har været en betydelig politisk villighed til i moralens navn at investere enorme beløb i

dramatiske politi-indsatser på Vesterbro og Christiania efterfulgt af lige så kostbare opfølgings-indsatser i de følgende år, og der er givet køb på en række klassiske hensyn til retssikkerheden. Artiklen slutter med et citat fra Stefan Zweig om første verdenskrig: "Nu har man ofret millioner af mennesker for nogle principers skyld. Var det ikke på tide nu at ofre nogle principper for nogle millioner menneskers skyld".

Kriminologi og kriminalpolitik.

Professor Vagn Greve holdt i 2004 et foredrag om kriminologiens og kriminalpolitikens udvikling. Det danne-

NU HAR MAN OFRET MILLIONER AF MENNESKER FOR NOGLE PRINCIPPERS SKYLD.

VAR DET IKKE PÅ TIDE NU AT OFRE NOGLE PRINCIPPER FOR NOGLE MILLIONER MENNESKERS SKYLD

de en indledning til en konference om: "Hvad virker - hvad virker ikke". Den er refereret i bogen af samme navn. Artiklen giver en glimrende oversigt, der fungerer som en god slutning bogen. Foredraget gennemgår en lang række retspolitiske tiltag og argumenterne bag dem og stiller spørgsmål til den aktuelle kriminalpolitik, hvor der ikke synes at være tid til at overveje om de forskellige tiltag nu har de ønskede virkninger. Han taler ironisk om nogle ministres signal-politik, der måske nok viser handlekraft, men er svage i argumentet.

Brug for mindretal i debatten

Sammenlagt er der tale om artikler, der er læselige, og som vækker til eftertanke. Det lover godt for de kommende udgivelser i årbogsserien. Der er lange rækker af retspolitiske problemer, der kalder på en debat, der også giver mindretal i vores demokrati en plads i debatten: Den individ-orienterede familielovgivning kan have uoverskuelige konsekvenser: Den passer måske til nogle familier, men næppe udenfor byerne og heller ikke blandt indvandrene.

Et andet emne der trænger sig på er indholdet af det juridiske studium. Skal man fortsat holde det næsten adskilt fra andre fag, eller er der behov for en videre tværfaglig orientering, og bør man inddrage en større indsigt i det virkelige liv. Kvindepolitikken er også et vigtigt emne, hvor mange nye synspunkter må have en behandling. Det samme gælder den retlige regulering af minoriteters integration modsat deres assimilering. Emner og problemer findes i stort antal. Redaktionen har formentlig allerede bestemt sig for næste års tema, og vi ser frem til en fortsat succes.

Kafkatten 2007

Dansk Retspolitisk Forening gav i år sin anerkendelse og hæderspris Kafkatten til dramatikeren Christian Lollike. Han har gennem flere år bragt vigtige og aktuelle emner og dilemmaer ind i teaterverdenen, som vi mest er vant til foregår i aviserne. Læs hele motivationen her

MOTIVATION AF JEFF JØRGENSEN

Christian Lollike har åbnet scenen for spørgsmål som: hvad får en gruppe drenge til pludselig at voldtage en pige? Eller en flok mænd til at flyve ind i World Trade Center eller en person til efter mange overvejelser at tage sit eget liv og efterlade dem, der åbenlyst elsker vedkommende?

Spørgsmålene er os ikke fremmed i Retspolitisk Forening og ligger os meget på sinde. Men ofte slår ord og argumenter i en skriftlig debat ikke til. Det er derfor befriende at opleve en dramatikere servere de samme spørgsmål og problemer på scenekanten i overraskende og forførende kulisser og på en måde, der griber én om hjertet – både kærligheden og hadet i én – som kun de bedste forfattere kan gøre det i ord alene. Den kombination af aktuelle gennemtyggede debatter i avisspalterne med følelsesfulde dramaer på scenen, der ikke blot gentager avisens ord, men bringer os videre mod nye aha-oplevelser og flere nuancer, er storslået og beundringsværdigt.

Om Christian Lollike

Christian Lollike er 33 år og blev i 2001

færdig som dramatikere ved Aarhus Teater, hvor han har været tilknyttet de seneste år. Han kalder på samfundskritik og selvransagelse hos publikum. Han har bl.a. skrevet og instrueret følgende skuespil: *Dom over Skrig* (2004), *Underværket* (2005), og *Service Selvmord* (2006) og er dette forår aktuell med *Nathan* (Uden titel), der opføres i Århus Domkirke. Den 28. april har Mammutteatrets *Kaleidoskop* premiere med hans forestilling *Grace Was Here*, der gendigter Lars Von Triers *Dogville*.

Hvor *Underværket* tog pulsen på vores og terroristers selvopfattelse og fjendebilleder efter d. 11. september, var *Dom over Skrig* en brutal tragedie om gruppevoldtægt, hvor den kontroversielle præmie var, at alle mænd under de forkerte omstændigheder har en voldtægtsforbryder i sig. Dansk Folkepartis Louise Frevert forsøgte at få stoppet forestillingen og frataget teaterets tilskud, men heldigvis uden held. *Service Selvmord* handlede om retten til at begå selvmord og om aktiv dødshjælp, mens *Nathan* (uden titel) bringer almenmenneskelige forsonende træk frem, og udstiller bl.a.

undervejs hævn, når et menneske beordres til at elske sin families morder. *Grace Was Here* er et surrealistisk retsalsdrama, hvor hovedpersonen er anklaget for at have ført en radikal tilgivelsespolitik med folkedrab til følge.

Christian Lollike modtog prisen lørdag 17. marts i Indre Bys Medborgerhus ved en offentlig reception og efterfølgende seminar om privatlivets beskyttelse.

Om Kafkatten

Kafkatten er Retspolitisk Forenings hæderspris siden 1988 og udlånes hvert år. Skulpturen er et cirka 30 cm. højt bevingede katte-menneske, som den svenske billedhugger Pontus Kjerroman har kreeret i bronze. Pontus Kjerroman er kendt for sine skulpturer af hestemænd og kattedivider, hvor mange af dem pryder strøget i Vejle. Navnet Kafkatten skyldes dels skulpturens kattelignende udseende og dels en påmindelse og hyldelse til den tjekkiske jurist og forfatter Frans Kafka, der i *Processen* (1925) skrev om en retssag, hvor den tiltalte ikke kan få at vide, hvilken forbrydelse, han er anklaget for.

Christian Lollike er 33 år og blev i 2001 færdig som dramatiker ved Aarhus Teater, Han har blandt andet vakt opsigt med sit manuskript til teaterstykket "Dom over skrig" fra 2004. Her takker han forKafkatten, der ses forrest. Foto: Jeff Jørgensen

Dom over skrig

Læs her dommerens monolog i Christian Lollikes teaterstykke: Dom over Skrig, som daværende medlem af Dansk Folkeparti Louise Frevert forsøgte at stoppe. Selv uden scene og skuespillere virker ordene ligefremme og voldsomme

MANUSKRIPTUDDRAG AF CHRISTIAN LOLLIKE

Dommeren: Jeg står op, går i bad, tager tøj på, spiser morgenmad og tager på arbejde. Jeg har læst vidneudsagnene, og det gjorde ondt, må have gjort ondt og hun ville jo ikke og de må have vidst det.

Jeg åbner døren til retsbygningen, går op af trappen mod mit kontor. Jeg standser et øjeblik og ser på skulpturen. Den forestiller en spinkel smuk kvinde. I den ene hånd holder hun et sværd, i den anden, en vægt. Hun har bind for øjnene, så hun ikke distraheres af synsindtryk. Er du retfærdigheden? Du vil så gerne nikke, men gør det ikke. Måske er du bange for at miste balancen, sætte skålene på

vægten i svingninger. Måske ved du godt, du lyver, hvis du nikker - nikker du?

Jeg er ikke glad for at det er mig der fik den sag. Men Caludan fik mordsagen. To døde. Tao og hvad var det han hed...? Det er nemmere at dømme de døde end... men nu er sagen altså delt op i en i voldtægt og mord og jeg...

Jeg har læst vidneudsagnene: "selvfølgelig ville hun ikke i starten. Hun skulle lige lokkes, men hun gik selv med. Hun skreg ikke".

"De holdt mig fast. Det gjorde ondt. Jeg skreg og prøvede at slippe væk, men de holdt mig fast... og jeg sagde også

nej, flere gange, men de grinede bare og råbte til hinanden".

"Hun ville selv - det var lige som på film - hun var helt våd. Virkelig. Det var hun".

Man kan ikke nægte, at dommere som samfundet er indrettet nu, er nødvendige... men hvordan ser man ud, når man på alle fire vil fire - jeg ved det ikke, og det plører pludselig i hjernen - hvor længe har jeg stået her?

Jeg ved godt hvem retfærdigheden er. Retfærdigheden er en stor fed kælling, der går i guldsko og spiser søndagskage. Hun vralter gennem rummet og retter lidt

på sønnens krave. Sønnens navn er "tvivl" og jeg er denne søn. Det lyder forfærdelig flot, men jeg må videre, ind på kontoret. Jeg sidder nu i den gode lænestol på mit kontor. Jeg lader hovedet glide tilbage, og tænker igen på hende og drengene. De siger pigen selv ville. Og jeg stiller mig nu det spørgsmål: Ville hun virkelig?

I går aftes kunne jeg ikke sove. Jeg stod op og tændte for fjernsynet. Der var en film og en sød pige på en skolebænk. Sally, der er forvandlet til sexkillingen Lisa, kommer ind:

Lisa: Hej, jeg er Lisa og jeg er en helt almindelig pige, som gør hvad piger plejer. Men på et punkt er jeg anderledes. Jeg er ekstremt sexet og har faktisk sex i hovedet hele tiden. Jeg må gøre mig ekstra umage i skolen for ellers bliver jeg helt våd, når jeg sidder og fantaserer. Jeg har en meget streng mor, så jeg kan ikke have sex hjemme.

Dommeren: Jeg ved godt at det ikke har ret meget med det at gøre, men jeg er nødt til at betragte sagen fra alle vinkler.

Lisa: Knep mig. Jeg er Lisa, og jeg kan lide at slikke imens jeg bliver kneppet. Jeg har haft to fyre før og ved, hvordan det føles at have en pik i munden, imens jeg bliver kneppet i kussen. Så hvis du er til kinky sex, er jeg den rette for dig.

Dommeren: Husk på: Sandhedens vindinge er fantasien. Det ved både anklageren og forsvareren. Deres arbejde består ikke i at få tiltalte eller ofret til at tale sandt. Nej, deres arbejde består i at få tiltalte og ofret til at svare det rigtige. Og det rigtige svar er ikke det sande, men derimod det fordelagtige.

Lisa: Kan du lide når jeg skriger? Jeg har lavet en undersøgelse, baseret på virkelige erfaringer: Alle mænd, uanset alder, størrelse og kropsform elsker at høre deres partner stønne og skrig og tigge om mer. Det får en mand til at føle sig magtfuld og i fuld kontrol.

Dommeren: Min kone siger, at kvinder ikke er sådan, men måske ved Lisa hvor vådt min kone drømmer. Som jeg sagde før, det er nødvendigt at betragte sagen fra alle vinkler for det rigtige svar er ikke det sande, men derimod det for-

delagtige. Når ofret, tiltalte og vidnerne har afgivet hver deres fordelagtige svar, ja, så begynder den egentlige kamp.

Lisa: Om din fantasi. Hændelsesforløbet i din fantasi. Den mest troværdige løgner vinder.

Dommeren: Jeg ved jo godt, hvor hun stammer fra, og jeg siger jo ikke, at unge i dag ikke henter deres idealer og begreber om virkeligheden fra den slags, men Sally-sagen handler ikke om det.

Lisa: Knep mig. Jeg er Lisa og jeg kan lide at slikke imens jeg bliver kneppet. Jeg har haft tre fyre før og ved hvordan det føles, at have en pik i munden imens jeg bliver kneppet i kussen.

Dommeren: Jeg slukker igen for fjernsynet, går ud på badeværelset og finder en pille frem. Inden jeg sluger den stiller jeg mig selv fire spørgsmål:

- 1) Er Lisa ikke bare et fantasiprojekt, født i et lyserødt plysstudie?
- 2) Er det moralsk forkert at se den slags natten før jeg skal dømme i en voldtægtssag?
- 3) Siver kulturens produkter ikke ind i sjælen?
- 4) Er kønsorganerne, ligesom fantasien, en muskel der kan trænes?

Pt. vil jeg erklære alle fire spørgsmål irrelevante i forhold til sagen, men...

Jeg sidder stadig i den gode lænestol på mit kontor. Jeg lader hovedet glide frem, og ser på mit armbåndsur. Der er præcis en time og 12 minutter til jeg skal møde i retten. "Knep mig. Jeg er Lisa og jeg kan lide at slikke imens jeg bliver kneppet". Sætningen har kilet sig ind i min hjerne og det bliver jeg ærlig talt temmelig irriteret over, og det strejfer mig, at betragte dette som et udtryk for primitiv natur.

Jeg ved jo godt, at sandheden er, at ethvert intelligent menneske drømmer om at herske over samfundet ved ren og skær vold. Og er der noget mere voldeligt end den blotte lyst? Det er jo denne sandhed, denne bevidsthed om menneskets inderste, der er grundlaget for mit virke som dommer! Siger jeg højt ud i kontoret. Det er jo derfor jeg skal beskytte hende!

ALLE MÆND, UANSET ALDER, STØRRELSE OG KROPSFORM ELSKER AT HØRE DERES PARTNER STØNNE OG SKRIGE OG TIGGE OM MER

Dansk Retspolitisk Forening

AF ANE DAHLERUP, JURASTUDERENDE

Retssikkerhed, strafferet, forhold under afsoning og procesret. Hvis det er emner, du synes er spændende, så er Retspolitisk Forening måske noget for dig.

Det er ikke en forening med et fast politisk program, men en forening hvor interesse for juraen og dens betydning for de svageste i samfundet er i fokus.

Det er ikke en forening, hvor du skal mene noget om alt, men et sted hvor der er mulighed for at mene noget om ret, om retspolitik.

Det er ikke en forening hvor alle er enige, men en forening hvor alle har ret til at være uenige.

Det er ikke en forening med kun gamle, men heller ikke en forening med kun unge.

Det er ikke en forening hvor du skal have et bestemt job eller uddannelse, men en forening hvor jura og ret er i fokus. Så hvis det har din interesse, er du velkommen.

Aktiviteter i foreningen

Høringssvar: Foreningen har høringsret om lovforslag når det er indenfor retssikkerhed, strafferet, procesret o.l. når det

handler om borgernes retsstilling. Det er bestyrelsen der svarer, men andre inviteres fra tid til anden til at komme med input, ligesom input fra andre også er meget velkomment.

Grupper: der er arbejdende grupper som har fokus på forskellige emner.

Isolationsgruppen: Lige siden foreningens oprettelse i 1978 har der eksisteret en arbejdsgruppe, hvis formål er at belyse konsekvenserne af den udstrakte anvendelse af isolationsfængsling i den danske strafferetspleje.

Debatforum: Arrangerer debataftener i København og Århus. Er mest for studerende og nyligt uddannede. I Århus foregår det i samarbejde med Retskritisk Forum og typisk i form af et foredrag og i København i form af mindre debatfora, hvor der inviteres en oplægsholder der skal præsentere et dilemma.

Socialpolitik/socialret: DRF arbejdsgruppe om socialpolitik og socialret beskæftiger sig med problemstillinger af retssikkerhedsmæssig karakter indenfor det sociale område, herunder fx ny lovgivning og praksis. Baggrunden for oprettelsen er et ønske om at medvirke til en syn-

liggørelse af nogle af de mange retssikkerhedsmæssige problemstillinger, som findes på det sociale område i dag.

Desuden er der grupper med fokus på: retssager, fribyer, løsladtes forhold og unge & kriminalitet.

Foreningens baggrund og formål

“Dansk Retspolitisk Forening blev oprettet i 1978 og beskæftiger sig med retspolitiske spørgsmål. Foreningens formål er at arbejde for sikring og udbygning af borgernes retssikkerhed, demokratiske friheder og sociale rettigheder. Foreningen lægger særlig vægt på at bedre svage stilledes retlige situation. Foreningen er uafhængig af politiske partier.

Den valgte bestyrelsen tegner foreningen udadtil. Denne vælges årligt på generalforsamlingen. Formanden for foreningen er Bjørn Elmquist.

Foreningen udgiver bladet “Retspolitik” Læs mere om bladet og foreningen på www.retspolitik.dk

VI HAR BRUG FOR DIN STØTTE MELD DIG IND I FORENINGEN

Efter travle år med megen røre i retspolitikken med antiterrorlove og -betænkninger, politi- og domstolsreform og op til otte årlige ændringer af udlændingeloven, som bare nogle få, men omfattende eksempler på emner, der kalder på kvalificerede, kritiske stemmer, har vi brug for flere kræfter at trække på i vores bagland og flere økonomiske ressourcer til vores fortsatte arbejde.

Skriv til jenslyhne@retspolitik.dk for mere information eller indbetal kontingent med navn og adresse på konto 1551 2330288
Det koster 400 kr. at blive medlem, dog kun 140 kr. for studerende og 150 kr for pensionister og ledige.

RETSPOLITISKE MEDLEMMER

INTERVIEW AF JEFF JØRGENSEN

Foto af: Thomas S. Pedersen

Christian Nislev

27 år. Cand.jur. fra Københavns Universitet og netop færdig med LLB fra College of Law i London. I foråret 2004 var han praktikant på den danske mission ved FN i Geneve.

Hvordan begyndte dit engagement i retspolitik?

Til dels på grund af undervisningen i

Retslære på andet år, men især da jeg læste Law and Economics på kandidatdelen af studiet. Retsøkonomi er utrolig fascinerende.

Hvorfor er du medlem af Retspolitisk Forening?

Som jurister har vi en forståelse af det system, der producerer love og af selve lovstrukturen, der gør, at vi har et godt udgangspunkt for at forstå og analysere både eksisterende lovgivning og udviklingen indenfor forskellige lovområder. Jeg håber, at jeg i

Niels Forsby

60 år (30/6). Cand.jur. fra Københavns Universitet i 1967. Tog en længere pause efter studiet for at flippe ud, være militærnægter og kollektivist med tilfældige job, som han selv formulerer det. Er i dag forsvarsadvokat hos Advokaterne på Nansensgade 45. Har i fem år været formand for Landsbeskikkede advokater, men trådte tilbage i maj. Har også været medlem af Flygtningenævnet

Hvordan begyndte dit engagement i retspolitik?

Jeg var engageret i den yderste venstrefløj og kunne samtidig se det var fornuftigt at vende tilbage til juraen og mødte andre og blev en del af en bevægelse i tiden med retspolitisk modstand.

Hvorfor er du medlem af Retspolitisk Forening?

Dengang foreningen blev stiftet, var dens formål en naturlig del af min juridiske hverdag. Der var et behov for, at venstrefløjen sluttede sig sammen mod tidens politik, og det ville jeg gerne bakke op om. I dag er der brug for nye kræfter. Jeg har ikke mere samme behov for at engagere mig politisk.

DRF kan være med til at diskutere disse ting og formidle vores holdninger og analyser til gavn for samfundet.

Nævn en retspolitisk fadæse i nyere tid?

Puha, der er en del at vælge imellem. Jeg synes, sagen om bestikelse af Udlændingestyrelsen var særlig grov, ikke mindst fordi korruption burde være et overstået kapitel i Danmark.

Nævn en vigtig retspolitisk udfordring lige nu?

Der bør afgjort fokuseres mere på at bringe den internationale lovgivning indenfor EU og WTO - og processerne bag - frem i lyset og i bevidstheden hos folk. Mange af de vigtigste, overordnede beslutninger bliver taget i disse institutioner, men det virker som om beslutningsprocesserne er for langt væk til, at de når frem i den almindelige debat, selvom det i mine øjne er meget vigtigere end mange af de nationale tiltag. Jeg tror, man i DRF vil have forudsætningerne for at diskutere (og formidle til omverden) nogen af de vigtige problemstillinger, der bliver taget op de steder.

Nævn en retspolitisk fadæse i nyere tid?

Det synes jeg helt klart er, at Dansk Folkeparti har fået den indflydelse, de har fået. De seneste mange års strafferetlige og straffeprocessuelle stramninger er sket på deres initiativ i alliance med statsministerens parti.

Nævn en vigtig retspolitisk udfordring lige nu?

Helt klar overvågning. Vores samfund ryger helt af sporet ved at tillade overvågning under truslen af terror. Vi glemmer beskyttelsen af det enkelte individ og dets privatliv. Lad os vende spørgsmålet om: Hvorfor lavede vi hele kataloget om borgerrettigheder i sin tid? Det var for at beskytte individet og holde staten fra at se os i kortene hele tiden. Før var det sådan, at hvis der var begrundet mistanke, og en dommer sagde god for det, kunne politiet få lov at overvåge. Idag er overvågning ved at blive det almindelige. Det ironiske er, at den form for samfund, vi beskyldte Sovjet og DDR for at praktisere, er det, man nu forsvarer.

RETSPOLITIK

MEDLEMSBLAD FOR DANSK RETSPOLITISK FORENING | HALVÅRSSKRIFT 25. ÅRG | SOMMER 2007

**CIRKA 1/3 AF FANGERNE SIGER, AT DE
VILLE TAGE EN ERHVERVSUDDANNELSE,
HVIS DE HAVDE MULIGHEDEN**

...SIDE 12

ANHOLDELSE - STRAF - FÆNGSEL

og meget andet:

- 2 BJØRN ELMQUIST - STRAFFENS FREMTID**
- 4 HELLE LOKDAM - FREMTIDENS STRAFFE**
- 8 BODIL PHILIP - INDSATTE MED FREMMED BAGGRUND HAR...**
- 12 BEHOV FOR MERE UNDERVISNING I FÆNGSLERNE**
- 14 STOP SYMPTOMBEHANDLING**
- 16 HANNE PETERSEN - DEMOKRATIER PÅ VEJ MOD GERONTO...**
- 18 BIRGITTE KOFOD OLSEN - VI ER BLEVET MERE TRANSPARENTE**
- 22 OLE EGELUND - FORÆLDRE MOD POLITIBRUTALITET**
- 26 HANS JØRGEN BONNICHSEN - BOGUDDRAG FRA "HÅNDEN"**
- 34 HENRI BRUDZEWSKY - BESØG I SVENSK RETSSAL**
- 38 RET OG SAMFUND**
- 40 CHRISTIAN LOLLIKE - DOM OVER SKRIG - KAFKATTEN 2007**